

växter

I HÄLSINGLAND OCH GÄSTRIKLAND

DYBLAD
Hydrocharis
morsus-ranae

Nr 2
1990
Årg.8

Växter i Hälsingland och Gästrikland ges ut av Gävleborgs Botaniska Sällskap (GÄBS), lokalförening av Svenska Botaniska Föreningen (SBF). Tidskriften utkommer med tre nummer årligen (vinter, vår och höst) och distribueras till medlemmar i GÄBS.

Du blir medlem i GÄBS genom att betala in årsavgiften på GÄBS postgirokonto 57 58 11 - 5. Årsavgiften för 1990 är 55 kr för dig som inte är medlem i SBF. 5 kr av denna avgift går till medlemskap i SBF. Om du redan är medlem i SBF, genom prenumeration på Svensk Botanisk Tidskrift (SBT), är årsavgiften 50 kr.

Prenumeration på SBT beställs genom Britt Snogerup, Botaniska museet, Ö. Vallgatan 18, 223 61 Lund, postgiro 446 50 72 - 9. SBT utkommer sex gånger årligen och omfattar ca 380 sidor. Prenumerationsavgiften för 1990 är 180 kr.

Önskemål och bidrag i alla tänkbara former för kommande nummer av Växter i Hälsingland och Gästrikland mottages tacksamt av redaktionen som består av:

Bengt Stridh, 6:e Bjurhovdagången 36, 1 tr., 723 53 Västerås, 021/12 43 07

Rosa Wallgren, Källparksgatan 2, 754 32 Uppsala, 018/21 04 29

Mats Wedin, Gnejsvägen 7 A, 752 42 Uppsala, 018/15 22 39

GÄBS styrelse 1990

Ordförande	Anders Delin	Lundnäs	820 10 Arbrå	0278/400 57
Vice ordf.	Peter Ståhl	Lugna Gatan 74	802 30 Gävle	026/14 59 68
Sekreterare	Ulf Swahn	S Kopparslagarg 13 B	802 21 Gävle	026/60 35 86
Kassör	Stefan Olander	Box 225	820 03 Viksjöfors	0271/180 39
	Bengt Stridh	adress enligt ovan		
	Björn Wannberg	Ormvråksvägen 7	756 52 Uppsala	018/32 07 59
	Åke Ågren	Ringvägen 9 E	826 00 Söderhamn	0270/105 03
suppleant	Berit Berglund	Glaciärvägen 3	803 33 Gävle	026/11 42 78
suppleant	Jens Hansen	Skästra 4079C	820 40 Järvsö	0651/323 03

GÄBS bildades i Gävle den 7 februari 1982. Sällskapets syften är:

1. Att sammanföra människor, som är intresserade av botanik i allmänhet eller någon av botanikens många specialgrenar, och verka för spridandet av kunskaper inom dessa områden.
2. Att utforska floran i Gävleborgs län.
3. Att verka för skydd och vård av hotade växter och växtsamhällen i länet.

I Hälsingland bedrivs projektet "Hälsinglands flora" med Anders Delin som ledare och Peter Ståhl som handhavare av atlas-rutor. I Gästrikland pågår projektet "Hotade och sällsynta växter i Gävle kommun" med Ulf Swahn och Peter Ståhl som ledare.

GÄBS har 213 medlemmar (1990-04-27).

Omslagsbild av Jonas Lundin, Gävle.

Västerås och Uppsala 1990-04-27

Hej !

Det tål att upprepas att vi hoppas att se alla gamla och nya GÄBSare på Harsagården under inventeringsveckan 16-22 juli. Redan kallat "det största botaniska evenemanget inom överskådlig tid i Hälsingland". 23 deltagare har redan anmält sig och det är inte för sent än att anmäla sig. Deltagarantalet är obegränsat! Spana även in det späckade kalendariumet i slutet av denna skrift. Alltid är det något som bör falla dig på läppen.

I detta nummer presenterar vi en fylligare redovisning än vanligt av årets fynd från Hälsingland och Gästrikland. Detta för att sporra nya som gamla botanister att verkligen rapportera de fynd som görs. Skogsbolag med flera ber oss på sina bara knän att meddela vår fynd till dem. Om de inget vet kan de inget skydda!

Hur många är vi inte som kliat oss i huvudet när vi står inför en ängs- eller backruta. Lite hjälp på traven ges i detta nummer. Vidare kan du läsa om en ny växtart för Sverige, som funnits vid Sävasjön. I serien om **Märkliga växtlokaler i Gästrikland och Hälsingland** kan du läsa om Tjuvberget.

Och du, kom ihåg att skriva artiklar för VÄX. Anders Nordin är härvidlag ett ypperligt föredöme. Inte ens en vistelse i Jugoslavien har hindrat honom att bidra till spridningen av botanisk visdom.

Många hälsningar från

Bengt, Mats och Rosa

**MANUSSTOPP FÖR NÄSTA VÄX =
3 SEPTEMBER**

GÄBS årsmöte 1990

GÄBS årsmöte hölls i Söderhamn den 11/3 med ett 15-tal deltagare. Styrelsen har under 1990 följande utseende:

Ordförande	Anders Delin (vald 1989)
Vice ordförande	Peter Ståhl- omval
Sekreterare	Ulf Swahn - omval
Kassör	Stefan Olander - omval
	Bengt Stridh (vald 1989)
	Björn Wannberg (vald 1989)
	Åke Ågren (vald 1989)
suppleant	Berit Berglund - omval
suppleant	Jens Hansen - nyval

Medlemsavgiften för 1991 kommer att vara oförändrad jämfört med 1990. En nyhet är att familjemedlemmar kan bli stödjande medlemmar i GÄBS för 25:-.

Efter årsmötesförhandlingarna höll Jan W Mascher, Örnsköldsvik, ett föredrag om projekt Ångermanlands flora, som han driver. Under 1990 beräknas boken Ångermanlands flora att komma ut efter 22 års arbete. 1216 taxa (inkluderar underarter, varieteter och hybrider) är påträffade i Ångermanland. Om tillfälliga fynd borträknas blir summan taxa som för närvarande finns i Ångermanland (utom hybrider), småarter inräknade, 890. Här nedan följer några noteringar gjorda under föredraget.

Fjällnejlika	Karaktärsart för Höga kusten. Finns även i branta berg och sandiga nipor.
Strandtrav	Endast påträffad i Ångermanland i Sverige. Finns mellan Härnö och Skagsudde. Blommar i (maj)-juni(-oktober). Strandtrav växer vid yttersta havsstranden. Intressant och märkligt är att arten inte påvisar någon spridningstendens.
Vresros	Invandrade på 1960-talet. Är i spridning längs kusten.
Småfingerört	1 lokal i Ångermanland påträffad i torräng av GÄBSaren Peter Ståhl.
Kal tallört	Även denna art funnen av Peter. 1 lokal i Ångermanland.

Hassel	Sveriges nordligaste hassellund finns i syd-västberget Omneberget. Här påträffas även vårlök, skogsknipprot, tandrot, smånunneört, vårärt och blåsippa.
Nordgräns	Ett 40-tal sydliga arter har sin nordgräns i Ångermanland. Ytterligare ett 40-tal delvis sydliga arter har sin nordgräns i Jämtland.
Tuvbräcka och Purpurbräcka	Kan påträffas vid branter nära havet långt ifrån närmaste förekomster i fjällen. 2 lokaler i Nordingrå är de enda i landet öster om fjällkedjan!
Orkidéer	24 arter är påträffade i Ångermanland. Däribland norna.
Skuleskogen	Nationalpark 1984. Sötgräs, skogssvingel, hassel, lönn, lind, kambräken och fjällummer kan påträffas här.
Urskog	140 av 8300 ha skyddad i Ångermanland.
Köseven	50-tal lokaler, bland annat vid skogsbilvägar och körvägar.
Rysk drakblomma	I Ådalens niplandskap vid Ångermanälven. Utrot-ningshotad i Sverige (hotkategori 1). 2 lokaler finns kvar i Ångermanland. Inplanteringsförsök görs.
Nipsippa	Vid Faxälven. Har minskat i numerär liksom i Fin-land till skillnad från Gotland där den ökar.
Klådris	Har minskat på grund av kraftverksutbyggnad. På-träffas nu på sprängsten nedanför dammar i de ut-byggda älvarna.
Myrbräcka	Kan påträffas på myrar i västra Ångermanland.
Niprör	Växer i högrötskog och ej i nipor.
Välgantsväxter	Inkomna med nordamerikanskt gräsfrö vid såning av vägkanter är kvarngröe (<i>Glyceria grandis</i>), kanada-starr (<i>Carex tribuloides</i>), radgräs (<i>Beckmannia syzigachne</i>) och slaktoppstarr (<i>Carex straminea</i>). Den sista är endast funnen i Ångermanland i Nor-den.

1989 års finaste fynd i Hälsingland och Gästrikland redovisas i sepa-rata artiklar.

Bengt Stridh

GÄVLEBORGS BOTANISKA SÄLLSKAP (GÄBS)

Lokalförening av Svenska Botaniska Föreningen

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

FÖR

1989

ANTALET MEDLEMMAR uppgick den 31 december 1989 till 203 (=föregående år)

STYRELSEN har bestått av	ordförande	Anders Delin	(vald 1989, 2 år)
	vice ordf	Peter Ståhl	(vald 1988, 2 år)
	sekreterare	Ulf Swahn	(vald 1988, 2 år)
	kassör	Stefan Olander	(vald 1988, 2 år)
	ledamöter	Bengt Stridh	(vald 1989, 2 år)
		Björn Wannberg	(vald 1989, 2 år)
		Åke Ågren	(vald 1989, 2 år)
	suppleanter	Berit Berglund	(vald 1989, 1 år)
		Mats Wedin	(vald 1989, 1 år)

REVISORER har varit Göran Sjöberg och Jan Hassner med Henry Lindberg och Lars Sjölin som suppleanter.

VALBEREDNINGEN har bestått av Gunnar Nilsson, Gunnar Bodlund och Carl-Eric Carlsson.

INVENTERINGSVERKSAMHETEN

Projekt Hälsinglands Flora

1989 var det sjunde och näst sista året för inventeringen av 5 x 5 km rutorna i Hälsingland. Sammanlagt har 190 av landskapets 656 rutor färdiginventerats. Under året inventerades 41 rutor. Inventerarmötena i Hennan och Nianfors resulterade i 11 resp 6 rutor. Se i övrigt rapport i Växter i Hälsingland och Gästrikland nr 1/90.

Projekt Gästriklands Flora

I Gästrikland har de första stegen tagits mot ett nytt floraprojekt. Under året har formerna för arbetet diskuterats. Litteraturuppgifter har börjat registreras. Inventeringsverksamheten beräknas komma i gång under 1990.

Gunnar Nilsson har fortsatt sina omfattande herbariegenomgångar under 1989, främst vid Uppsalaherbariet. Herbarieuppgifter rörande ovanligare arter har lagts in på dator, för Hälsinglands del rör det sig om drygt 5 000 uppgifter och för Gästrikland om knappt 5 000.

ÅRSMÖTET hölls i Gävle den 5 mars 1989. Bengt Danielsson föreläste om arbetet med en härjedalsflora.

EXKURSIONER OCH TRÄFFAR

- 23/4 Inventerarna undervisas i IR-bildtolkning vid lantmäteriverket
- 6/5 Exkursion till Sånghussjön, Färila, för studium av mosippa (BS)
- 7/5 Röjning på Römaren, Gävle skärgård (GN)
- 21/5 Exkursion till Hornslandet (MA, GB och AA)
- 3-4/6 Röjning och gränsmålning vid GÄBS-reservatet i Rigberg, Hassela (AD)
- 9/6 Exkursion till Digerberget, Hanebo, lokal för stor låsbräken
- 10/6 Exkursion till Skärjån (GB)
- 17/6 Exkursion till Höljebro (AA)
- 9/7 Ängsslätter på Römaren, Gävle skärgård (GN)
- 17-19/7 Inventeringsmöte för Hälsingefloran i Hennan, Ljusdal
- 28-30/7 Inventeringsmöte - " - Nianfors
- 13/8 Slätter vid Mållongstuga, Alfta finnskog
- 12-13/8 Slätter vid Remman, Ljusdal

- 2/9 Exkursion till Stenö Örn (ÅÅ)
 21/10 Höstmöte hemma hos Anders Delin i Arbrå

STUDIECIRKELVERKSAMHETEN

- Gävle: Botanik för nyfikna (BB)
 Amatörbotanik (GN)
 Projekt Gästriklands Flora - inventeringscirkel (PS)
 Växter och vegetation i Gästrikland (US)
 Sandviken: Växter och vegetation i Gästrikland (Leif Kilström)
 Ljusdal: Lavkurs (Jens Hansen)

FÖRELÄSNINGAR; KURSER ETC FÖR UTMOMSTÄENDE INTRESSENTER

- 17/2 Föreläsning "Svenska orkideér" för Söderhamns SNF-krets (ÅÅ)
 13/9 Besök vid nyfunnen lokal för nordlig anisticka i Järvsö med SVS (AD)
 18/10 Besök vid lokaler för nordlig anisticka med repr för Stora Skog i Hennan (AD)
 29/10 Föreläsning om det gamla kulturlandskapets flora för Centerns ungdomsförbund (AD)

AGERANDE I NATURVÅRDSFRÅGOR

- 2-3/8 Exkursion med företrädare för länsstyrelsen, fiskenämnden och länsstyrelsen i Örebro till övre Voxnan i syfte att underbygga förslaget om naturvårdsområde (AD)
 24/8 Deltagande i vattendomstolens huvudförhandling i Järvsö angående arbeten utförda vid Edeforsens kraftverk (BS).

SKRIVELSER

- Bland årets skrivelser i naturvårdsärenden märks:
 1/2 till länsstyrelsen ang skydd av mosippslokal (BS)
 28/5, 17/8 och 26/8 till vattendomstolen m fl ang ombyggnadsarbeten vid Edeforsen (BS)
 26/8 till skogsvårdsstyrelsen, länsstyrelsen m fl ang anmälan om planerad avverkning vid Nygraven och Gammelgraven vid Ljusnan (BS)
 27/8 till skogsvårdsstyrelsen m fl ang skyddsvärda växt- o fågellokaler i Ljusdal (BS)
 17/12 till länsstyrelsen ang värdefulla naturområden inom Ljusdals kommun (BS)

ARTIKLAR

Ett flertal artiklar har publicerats i främst hälsingepressen avseende sällskapets verksamhet under 1989.

VÄXTER I HÄLSINGLAND OCH GÄSTRIKLAND

Sällskapets tidskrift har under 1989 utkommit med tre nummer om sammanlagt 152 sidor. I redaktionen har ingått Bengt Stridh, Rosa wallgren och Mats Wedin.

VÄKTARVERKSAMHETEN

Med ekonomiskt stöd från WWF (5 000 kr) har under 1989 väktarverksamhet bedrivits i Gästrikland. Bengt-Olov Lundinger, Gunnar Eriksson, Gunnar Nilsson och Peter Ståhl har hållt vakande ögon på rutläsbräken, toppläsbräken, stor låsbräken, skogskorn, knottblomster, ängsklint och knölval.

På uppdrag av styrelsen

Ulf Swahn
 sekreterare

EKONOMISK REDOVISNING FÖR 1989.

INGÅENDE BALANS

Tillgångar

Bank 93384:12

RESULTATRÄKNING

Inkomster

Bidrag	61750:-
Iggesund Skog	50000:-
Världsnaturfonden	5750:-
Svenska Botaniska Förs.	4000:-
Hudiksvalls kommun	2000:-
Medlemsavgifter	11035:-
Försäljning	4313:-
Vykort	3420:5
Herbarieark	762:5
Tidskrift	130:-
Övrigt	2655:-
Bankränta	8487:63

88240:63

Utgifter

Inventering	12825:50
Porto	2067:90
Tidskrift (tryck+foto)	2445:90
Möten	1777:50
Film	2949:50
Datorer	66895:-
Övrigt	12247:-

101208:30

Årets underskott 12967:67

UTGÅENDE BALANS

Tillgångar

Bank 80263:95

Bollnäs den 9/2 1990

...*Stefan Olander*...

Stefan Olander
Kassör

SAMMANFATTNING AV VÄKTARVERKSAMHETEN I GÄSTRICKLAND 1989

Väktarverksamheten som innebär att världs naturfonden stöttar inventeringar av akut hotade och sårbara växter startade 1988. 1989 var alltså andra året som dessa växtarter kontrollerades i Gästrikland. Följande arter som alla betraktas som sårbara har kontrollerats:

RUTLÅSBRÄKEN	Bengt-Olov Lundinger
TOPPLÅSBRÄKEN	" "
STOR LÅSBRÄKEN	Peter Ståhl
SKOGSKORN	" "
KNOTTBLOMSTER	Gunnar Nilsson, Peter Ståhl
ÄNGSKLINT	Gunnar Eriksson
KNÖLVIAL	Gunnar Nilsson

Rutlåsbräken - *Botrychium matricarifolium*

Inte heller 1989 visade sej någon rutlåsbräken på Sten Ahlners fina låsbräkenlokal på Iggön. Senast den sågs var 1984 (1 ex). Kanske måste vi till slut acceptera att arten är utgången från denna enda kvarvarande lokal i Gästrikland.

Topplåsbräken - *Botrychium lanceolatum*

En 14 cm hög och rikt fertil planta återfanns även detta år. Lokalen är den samma som ovan. Arten har varit årlig (1 ex) sedan 1984.

Lokalen, som utgör en liten sandig ängsartad skogsglänta kring en stig, röjdes av lätt 1987. På den röjda ytan fanns förutom topplåsbräkenplantan, 14 vanlig låsbräken och hela 9 nordlåsbräken ! Sedan 1983 har utvecklingen varit följande för nordlåsbräken:

1983-08-20	1 ex
1984-07-04	3 ex
1985-07-06	1 ex
1988-07-08	3 ex
1989-06-26	9 ex

Det är frestande att tro att röjningen är huvudorsaken till ökningen. Kanske är det också det troligaste - för att vara riktig säker borde nog alla kontroller gjorts i början av juni ty försommartorkan slår hårt mot dessa arma ormbunkar. Personligen tror jag detta är förklaringen till den egenartade varannårsvariationen mellan 1 och 3 ex. Nordlåsbräken tillhör hotkategorin 4 Hänsynskrävande.

Stor låsbräken - *Botrychium virginianum*

8 lokaler har återbesökts och 4 nya lokaler har påträffats i landskapet. Dessutom har nya lokaler eftersökts framgångsrikt i angränsande delar av Uppland. Totalt är nu 29 lokaler kända i Gästrikland och 34 i Uppland. För en närmare redovisning av resultaten av, de sedan 1984 pågående undersökningarna, hänvisas till Svensk Botanisk Tidskrift nr 1 1990.

Skogskorn - *Hordelymus europaeus*

Tre lokaler är kända. Utvecklingen på lokalerna sedan upptäckten 1983 resp 1984 är följande:

	Sävasjön SO	Sävasjön O	Långhäll
1983	30		
1984	15	30	7
1985	16	20	4
1986	9	17	? gallring
1987	47	45	10
1988	47	36	15
1989	65	20	24

Växlingarna i antal strån är som synes betydande. Däremot är arten stationär på sina växtplatser - dvs den återfinns på exakt samma fläckar år från år. Dessa ytor hyser också den allra rikaste lundflora man kan hitta i trakten med arter som guckusko, nästrot, sårkläka, lungört, alm etc.

Knottblomster - *Microstylis monophyllos*

10 lokaler har kontrollerats 1989. Bara på en lokal kunde arten återfinnas - Hillevallen 3 ex. 1984 fanns här 60 ex och 1988 35 ex. Nedgången är således mycket drastisk. Lokalerna är dock oskadade och orsaken till tillbakagången därför höljdd i dunkel.

Förhoppningsvis dyker arten upp på nytt. En nygamal lokal hittades dock. Nämligen Matyxsjön där arten senast rapporterats 1952 (P Olrog och A Wennerberg i GB). 2 plantor hittades kring en av de många gungflyomgivna gölarna i myren (13H4g 3940).

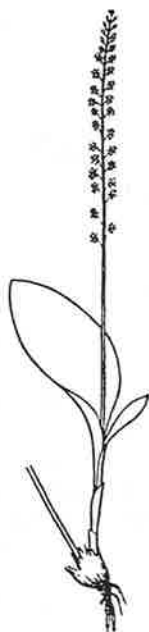
Ängsklint - *Centaurea phrygia*

Två förekomster finns i byn Hästbo söder om Gävle. Den ena lokalen är mycket rik med tusentals ex (även vitblommiga) varifrån arten troligen spridits till den andra lokalen (45 ex).

Knölvial - *Lathyrus tuberosus*

Arten hittades i det gamla hamnområdet i Gävle 1984. Den fanns fortfarande kvar 1989 - frågan är hur länge till.

Peter Ståhl

Knottblomster (2/5). Ur Lids flora.

FYND FRÅN GÄSTRIKLAND 1989

Nedanstående fynd presenterades vid GÄBS årsmöte.

Axag	Valbo sn, Glamsmuren. Återfynd. PST.
Blåklint	Torsåkers sn, Torsåker. BLRI.
Blåmunkar	Årsunda sn, Hedåsen, sommarstugetomt. Ny för GS. HJA.
Blåmålla	Valbo sn, Hästbo, i blomland. 3 aktuella lokaler i GS. GER.
Bolmört	Årsunda, genom Inger Friberg. LKI.
Dvärgnäckros	Torsåkers sn, Gammelstilla övre dammen. Första fyndet i GS. BLRI.
Fältgentiana	Valbo sn, Hästbo, Skeppsmyra. Ca 15 aktuella lokaler i GS. GER.
Gotlandsag	Årsunda sn, Tärnsjöns nordände, Bovik. Tidigare 2 lokaler i GS. LKI.
X Granbräken	Hedesunda sn, Kakängssundet. PST.
Grusstarr	Årsunda sn, Bovik, första i sn. LKI.
Grönvit nattviol	Hedesunda sn, Kakängssundet. PST.
Guckusko	Valbo sn, Idbäcken och Hobäckstjärn. Gävle stad, Sikvik. PST.
Jungfrulin	Torsåkers sn, 5 nya lokaler. Tidigare ca 10 lokaler i GS. BLRI.
Knottblomster	Valbo sn, Matyxsjön. Återfynd, senast 1952. PST.
Loppstarr	Gävle stad, Bomhus. PST.
Lungört	Ovansjö sn, Sättra, första i sn. LKI.
Mossnycklar	Årsunda sn, Lomsmuren. Bestämningen bekräftad 1989. Ny art för GS. LKI.
Mästerrot	Torsåkers sn, 2 nya lokaler vid fåbodar, kvarstående. Ca 5 lokaler i GS. BLRI.
Natt och dag	Högbo sn, Hedåsbadet. Tidigare 2 aktuella lokaler i GS. LKI.
Näbbstarr	Hille sn, nordost Stornotmaren. PST.
X Nässelsnärra	Torsåkers sn, Bergs by. BLRI.
Odört	Gävle stad, Gävle Andersberg. PST.
Odört	Torsåkers sn, Hofors, Robertsholm, barktipp. BLRI.
Opievallmo	Torsåkers sn, Bergs kvarn, ruderat. BLRI.
Parkstånds	Torsåkers sn, Överhästbo, väggkant 1 exemplar. Ny för GS. BLRI.
Skogsstarr	Gävle stad, reningsverket Brynäs, villapark. 1 tidigare lokal i GS. PST.
Skogssvingel	Valbo sn, N. Hobäckstjärn, landskapets rikaste förekomst. Tidigare 2 lokaler kända i GS. BJO.
Skogssvingel	Valbo sn, syd Hobäckstjärn. Tidigare 2 lokaler i GS. PST.
Slankstarr	Årsunda sn, Bovik i rikkärr, första i sn. LKI.
Stenros	Torsåkers sn, Hofors, Lillgöskan. BLRI.

Stor låsbräken	4 nya lokaler. 29 aktuella lokaler finns nu i GS. PST.
Storgröe	Valbo sn, syd Igelsjön. Tidigare 3 lokaler i GS. PST.
Strandlumner	Torsåkers sn, mellan Klocksberget och Malmstjärn. Tidigare ca 11 lokaler i GS. BLRI.
Strävlösta	Valbo sn, Långhäll, väggkant och Sävasjön, hygge. Tidigare 2 lokaler i GS. PST.
Sårläka	Torsåkers sn, Skällberget. BLRI.
Trubbnate	Hedesunda sn, Lerån, PST.
Trådfräken	Valbo sn, Idbäcken. Gävle stad, Bomhus. PST.
Vattenblink	Torsåkers sn, Ho, sågverksdamm. BLRI.
Vattenpest	Hedesunda sn, Lerån, PST.
Vattenpest	Torsåkers sn, Torsåker kyrka i dike och Ho i sågverksdammen. BLRI.
Vippärt	Torsåkers sn, 2 nya lokaler; Högstaåsen vid Granstanda och Linderåsen vid Barkhyttan. Tidigare ca 10 lokaler i GS. BLRI.
Vitfryle	Torsåkers sn, Hofors, bruksparken. BLRI.
Vätteros	Valbo sn, Lersjön. PST.
Åkerkulla	Högbo sn, Sandviken. Tillsammans med fårtunga i ny-anlagd grässlånt. LKI.
Äppelros	Torsåkers sn, Kratten, 2 troligen naturliga lokaler. Ny för GS. BLRI.

GS = Gästrikland

LKI = Leif Kihlström

BLRI = Barbro & Lennart Risberg

PST = Peter Ståhl

BJO = Birger Jonsson

HJA = Håkan Jansson

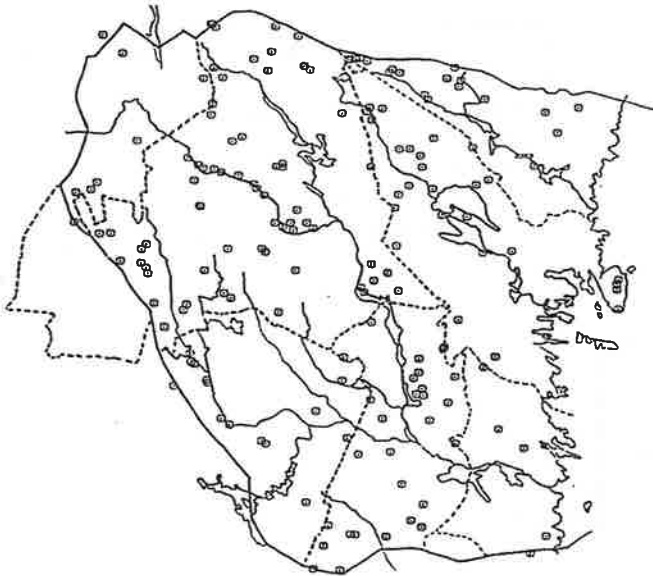
GER = Gunnar Eriksson

Vattenpest (1/2). Ur Lids flora.

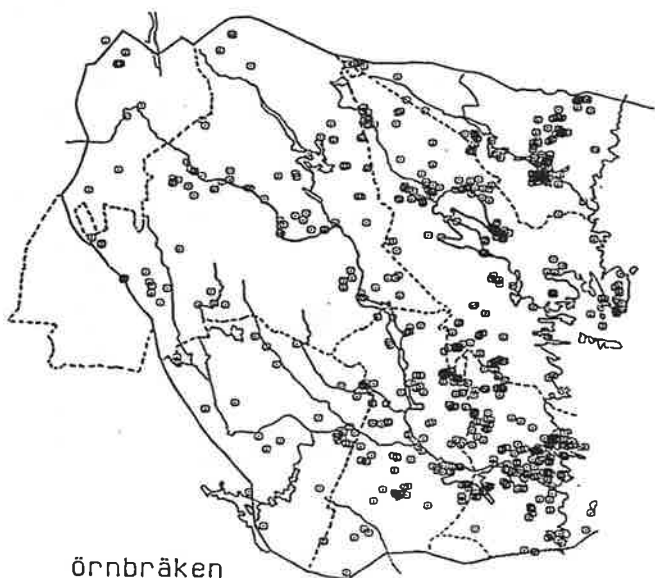
UTBREDNINGSKARTOR

Från Björn Wannberg i Uppsala har vi fått en bunt utbredningskartor, som återspeglar vad som hittills är inläst av våra krysslister.

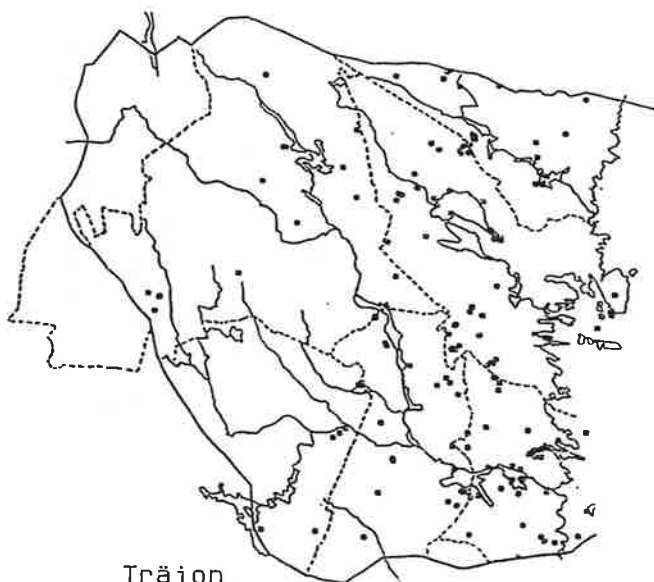

o Plattlummer

Diphasiastrum complanatum

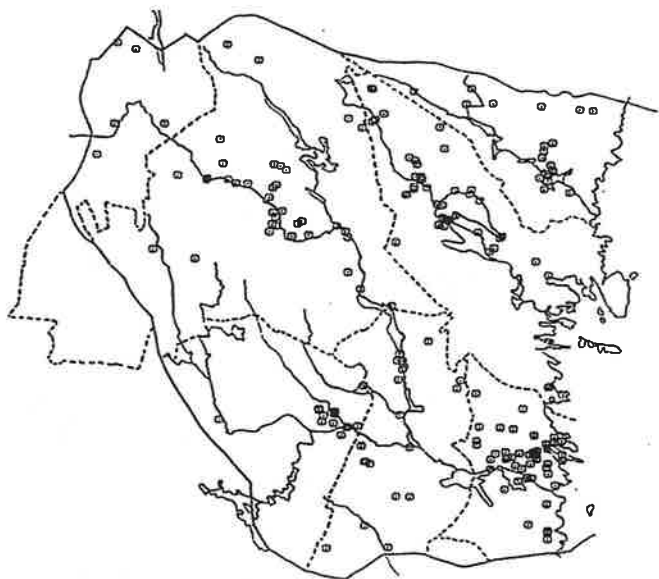

Örnbräken

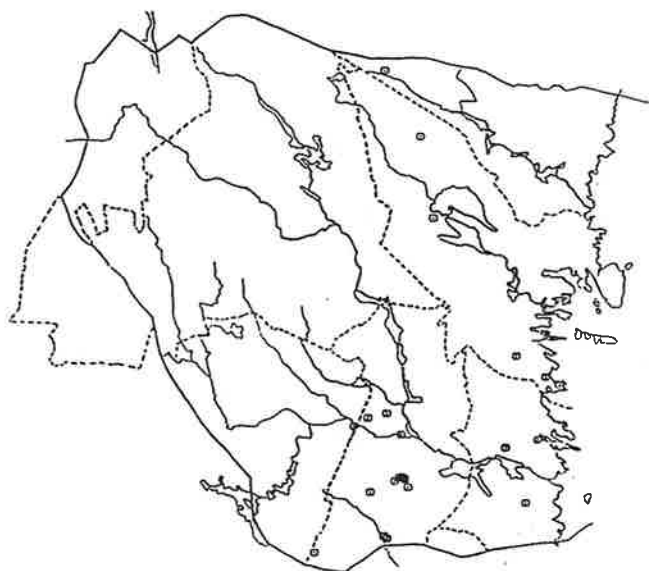
Pteridium aquilinum

Träjon

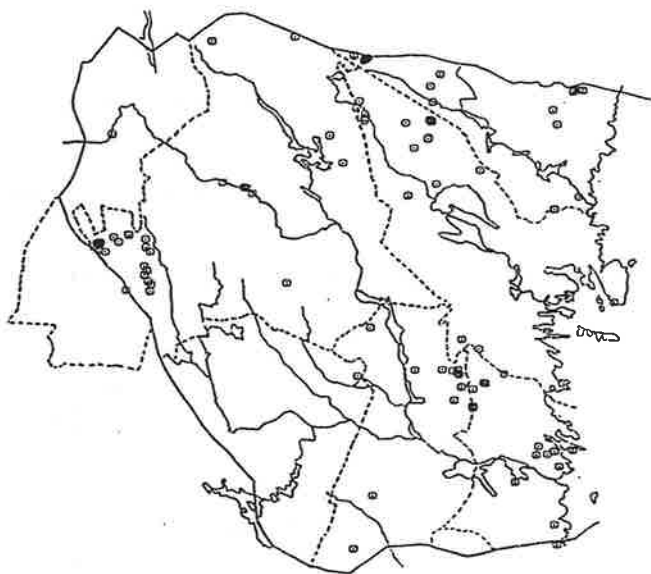
Dryopteris filix-mas

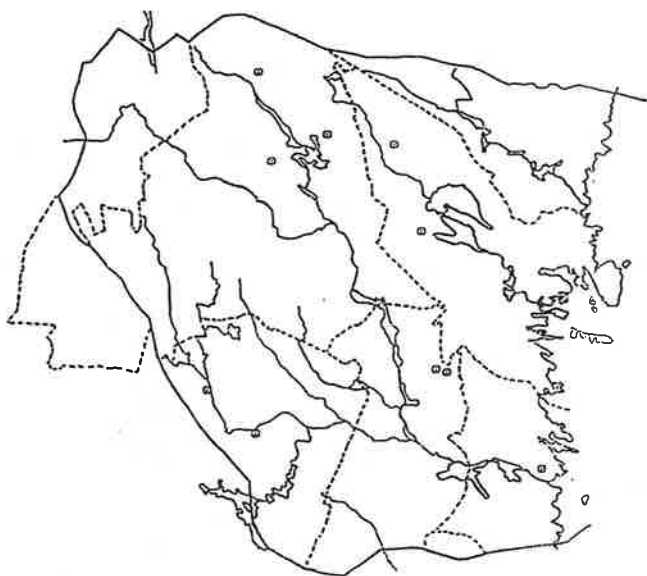
Norsk fingerört
Potentilla norvegica

Tysk fingerört
Potentilla thuringiaca

Tvåblad
Listera ovata

Skogsfru
Epipogium aphyllum

FYND FRÅN HÄLSINGLAND 1989

Nedanstående fynd presenterades vid GÄBS årsmöte. Första namnet i lokalbeskrivning anger i allmänhet församlingsnamnet.

Backlök	Hanebo, Innantjära, hage med stora askar. DIN.
Backvial	Jättendal, Snedkullen. GTÖ.
Bergmynta	Hälsingtuna, Österberget. MAX.
Blek jordrök	Bollnäs, järnvägsstationen. DIN.
Blek vispstarr	Bollnäs, Vevlinge, Nilses och Gnarp, Åsbergets sydbrant. DIN.
Blekbalsamin	Norråla, Kungsgården. TST.
Blekbläddra ?	Bjuråker, Hötjärn. ALA.
Blomvass	Forsa, Näsvisken, Vågen. Återfynd. MGU.
Blomvass	Segersta, Mårdnäs och Gäversta. DIN.
Blågröe	Bollnäs, Hällfors, Harhemmet och Bjuråker, Dalabergets N-stup. DIN.
Blågröe	Bollnäs, Stora Öjungen, V-brant. BWA.
Bovete	Delsbo, Hammaren. ALA.
Brudsporre	Bollnäs, Vittsjöbo. SOL.
Brudsporre	Delsbo, Alsjövallen. DIN.
Brudsporre	Ramsjö, Gusjövalsberget. BES.
Brunag	Ramsjö, Örasjön, Sjömyran. PST.
Bunkestarr	Hanebo, Kvarnböle, Herteån. DIN.
Bäcknate	Bollnäs, Hällfors, ån från Långsjön. DIN.
Daldocka	Bjuråker, Moräng. Återfynd från Wiström 1898. ALA.
Daldocka	Bjuråker, Rödkullen. ALA.
Darrgräs	Bollnäs, Vittsjöbo. SOL.
Dyblad	Hälsingtuna, Stora Hedetjärnen. Återfynd. MAX.
Etternässla	Söderhamn, Klossdammen. ÅÅG.
Fjällgröe	Järvsö, Nor, strandklippa. DIN.
Fjälligelknopp	Bjuråker, Hötjärnsbäcken. ALA.
Fjälligelknopp	Färila, Ygsbo, liten myr. BES.
Fjällnejlika	Ljusdal, Långtjärnsberget. DIN.
Fjällnejlika	Ljusdal, Trotvallsklacken. BES.
Fjällnejlika	Ljusdal, Vikaråsen. BES.
Fjällnejlika	Ramsjö, Ensjöbäcken. PST.
Fjällskräp	Bjuråker, S. Sörnjupen. ALA.
Fjällskräp	Ramsjö, Näsberget och Sjudarberget. PST.
Fjällskära	Ljusdal, Åltjärnsbergets sydsluttning, SO-lig lokal. DIN.

Fjällven	Färila, Dombäcken. BES.
Fjällven	Ramsjö, Ensjöbäcken. PST.
Fjällviol	Ljusdal, Malmyrströmmen. BES.
Foderlost	Bjuråker, Björsärv. ALA.
Fyrting	Alfta, Prästnåset. PST.
Fyrting	Järvsö, Nor, Tevsjön, göl nära stranden. DIN.
Fårturga, Rast	Hälsingtuna, Östanbräck. MAX.
Fältgentiana	Bollnäs, Vittsjöbo. Återfynd. SOL.
Fältgentiana	Nianfors, Mörtsjö, hästhage. BWA.
Getväppling	Bollnäs, Segersta och Ramsjö, Hälsinge- Nybo järnvägsstationen. DIN.
Glansnate	Järvsö, Kalvsjön. Återfynd. DIN.
Glesgröe	Bjuråker, Bränndobäcken och 2 lokaler V. Moräng. ALA.
Grodmöja	Sandarne, Lervik. ÅÅG.
Grönskära	Rengsjö, Midnäs, längre upp vid samma å (Glössboån) som föregående fynd. JOH.
Gullkrage	Norråla, Berge. EER.
Gökärt	Färila, Kasteln. BES.
Hassel	Ungvik, Fåfången. GTÖ.
Havssäv	Enånger, Fläcka. MAX.
Hornsärv	Ljusdal, Önsängssjön. BES.
Hornsärv	Segersta, Gäversta, och Ö. Midnäs, Bergvikens strand samt Järvsö, Kalvsjön. DIN.
Höskallra ?	Färila, S. om Långsnårstjärn, väg. BWA.
Höstlåsbräken	Alfta, Prästnåset, torrbacke. DIN.
Höstlåsbräken	Bjuråker, N. Brännås, vid Svågan. ALA.
Höstlåsbräken	Ramsjö, Stugutjärn. PST.
Höstlåsbräken	Ungvik, Fåfången. GTÖ.
Jättebalsamin	Bjuråker, Friggesund. ALA.
Jättebalsamin	Forsa, Näsviken, Vågen. MGU.
Kambräken	Arbrå, Hov, Hjälmsäns N-slutning. MED.
Klibbal	Färila, Yg. RMW.
Knylhavre	Ljusdal, Hennan, Glas-Olles. DIN.
Knäckepil	Forsa, Näsviken, Vågen. MGU.
Kransrams	Bjuråker, V. Moräng. ALA.
Kransrams	Ramsjö, sju lokaler. PST.
Kransslinga	Segersta, Gäversta och Ö Midnäs. DIN.
Kvarngröe ?	Trönö, Flo. Ny för HS om bestämningen är riktig. ÅÅG.
Källört	Bjuråker, Källvallen. ALA.
Köseven	Bjuråker, Stålrönningsbäcken. ALA.
Köseven	Ljusdal, Bäckan, S om Grevaberget. MJO.
Köseven	Ramsjö, Kälkaberget. BES.
Köseven	Ramsjö, Näsberget. PST.

Lind	Jättendal, Snedkullen. GTÖ.
Luddhavre	Färila, Kasteln. BES.
Luddhavre	Ljusdal, Onsängsgården. BES.
Luddhavre	Nianfors, Staffas. BWA.
Lundarv	Ramsjö, Näsberget. PST.
Lönn	Ljusdal, Lenntjärn, SO Sandvik. KHE.
Mossnycklar	Bollnäs, Kölsjön. Ny för Hälsingland. SOL.
Myrull	Los, Örnberget. Återfynd. TEL.
Myskmadra	Hanebo, Digerberget. PST.
Myskmåra	Bjuråker, Brändboberget. ALA.
Nickskära	Alfta. BWA.
Nickskära	Bollnäs, Hänsjön och Segersta, Mårdnäs, bägge på gungfly. DIN.
Nordlåsbräken	Ramsjö, Stugutjärn. PST.
Nordslamkrypa	Alfta, Prästnåset. PST.
Nordslamkrypa	Segersta, Gäversta, Bergviken. DIN.
Nässelsnärja	Bollnäs, Röste. DIN.
Nässelsnärja	Gnarp, Sörfjärden. GTÖ.
Nästrot	Söderhamn, Storjungfrun. Återfynd från 1960. ABO.
Piggfrö	Arbrå, järnvägsstationen, Forsbro ylle. DIN.
Plattstarr	Trönö, Slättmyran. ÅÅG.
Rast	Bollnäs, Granberg, Hoffstens trädgård. DIN.
Revormstörel	Segersta, Svedja, Mårtens och Bollnäs, Granberg. DIN.
Ryl	Segersta, Sundsberget, hylla i stup. DIN.
Ryssgubbe	Arbrå, Orbaden och Bollnäs, järnvägsstationen. DIN.
Ryssgubbe	Bjuråker, Strömbacka. ALA.
Råttsvans	Bollnäs, Prästgården, muren på S. sidan och Växsjö, massor i trädesåker. DIN.
Sallatsfibbla	Ramsjö, Kalkaberget. BES.
Sanddraba (?)	Segersta, kyrkogårdsmuren. DIN.
Sanddraba	Söderhamn, Skatön. GBO.
Sandviol	Uggaberg. AHE.
Sandvita	Bollnäs, prästgården, torrbacke. DIN.
Skatnäva	Segersta, Svedja, Mårtens och Bollnäs, Granberg och prästgården. DIN.
Skogsbräsma	Bjuråker, N. Snipåsen. ALA.
Skogsfru	Bjuråker, Brändboberget och S. Klovtorpet. ALA.
Skogsfru	Hanebo, sluttningsmyr N. Brattåsberget. ILA.
Skogsfru	Kårböle, Björkvallsbäcken. RMW.
Skogsklocka	Arbrå, Granvik, järnvägsbank. DIN.
Skogsklocka	Nianfors, Mörtsjö, hästhage. BWA.
Skogsklocka	Viksjöfors. SOL.
Skogsknipprot	Hanebo, sluttningsmyr N. Brattåsberget. ILA.

Skogssvingel	Enånger, Storberget, 1 km från gamla lokalen. DIN.
Skogssvingel	Forsa, Blacksås. MGU.
Skuggviol	Gnarp, Åsberget, bergroten. DIN.
Skuggviol	Ramsjö, Näsberget. PST.
Slankstarr	Sandarne, Åsbacka. ÅÅG.
Smaldunört	Ramsjö, Mellansjö, myr N om Klabbviken. PST.
Smalkaveldun	Segersta, Bergvikens strand vid Mårdnäs och vid Sundsberget. DIN.
Smånunneört	Gnarp, Sörfjärden. GTÖ.
Småsileshår	Enånger, Älgtjärnen. MAX.
Småsnärjmåra	Segersta, Svedja, Mårtens. DIN.
Snårstarr ?	Hälsingtuna, Östanbräck, Gryttja. MGU.
Snärjmåra	Bollnäs, Växsjö, trädesåker. DIN.
Sparvvicker	Uggaberg. AHE.
Springkorn	Mo, Tyby. ÅÅG.
Stor andmat	Forsa, Rolfsta. MGU.
Stor blålocka	Viksjöfors. SOL.
Storgröe	Alfta, Galven, N. Anders-Jons. DIN.
Storgröe	Färila, Gammelgraven. BES.
Storgröe	Ljusdal, N om Bäckeskogsberget. MJO.
Storgröe	Ramsjö, Stugutjärn, Långsjökölen och Näsberget. PST.
Storgröe	Rengsjö, NV Skäftesberget och Segersta, Svedja, Mårtens. DIN.
Stortimjan	Bollnäs, Granberg, järnvägsbank. DIN.
Strandpryl	Arbrå, Öjungen. DIN.
Stånds	Arbrå, Granvik, järnvägsbank. DIN.
Sumpbläddra	Arbrå, Lundnäs, Ljusnan. DIN.
Svarthö	Färila, mellan Dombäcken och Långstrand, Ljusnans S. strand. BES.
Sårläka	Hanebo, Huppberg. ILA.
Sötgräs	Bjuråker, Sjösmysrjön. ALA.
Tagelstarr	Enånger, Fläcka. MAX.
Taigastarr	Ljusdal, bäck från Middagsmyran. BWA.
Taigastarr	Ramsjö, Mellansjö, O. Landsråberget och Näsberget. PST.
Tiggarranunkel	Hälsingtuna, Smälsk. MAX.
Topplåsbräken	Bjuråker, Sjösmysrjöns utlopp, på block. DIN.
Topplåsbräken	Ramsjö, Sundsvallen. JOH.
Try	Ramsjö, Näsberget. PST.
Trådfräken	Ramsjö, Enan, 2 km SV Stortjärn. PST.
Tuvstarr	Sandarne, Östanbo. ÅÅG.
Underviol	Ramsjö, Gränningsån och Näsberget. PST.
Underviol	Segersta, Storön, nedom ostbrant och Bollnäs, Granberg, järnvägsskärning. DIN.

Vargtörel	Gnarp, Sörfjärden. GTÖ.
Vattenblink	Ljusdal, uppströms Malmyrströmmen, Ljusnans S. strand. BES.
Vattenblink	Skog, Henningsesjön och Arbrå, Kyrksjön strax S om kyrkan. DIN.
Vattenpest	Forsa, Näsviken, Vågen. MGU.
Veketåg	Färila, Sorgtjärn. BES.
Vit fetknopp	Skog, kyrkoruinen och Bollnäs, Hoberget. DIN.
Vitplister	Gnarp, Sörfjärden. GTÖ.
Vårförgätmigej	Bollnäs, Vik, torrbacke. DIN.
Vårlök	Bollnäs, sjukhuset och Renshammar. DIN.
Vårlök	Segersta, Mårdnäs, massor. ILA.
Äkta johannesört	Segersta, järnvägsstationen. DIN.
Ängsklint	Bergsjö, Bredåker. Ny för Hälsingland. GTÖ.
Ävjepilört	Järvsö, Nor, Tevsjön, göl nära stranden. DIN.

Förkortningar

ABO	= Anders Bodlund
AHE	= Arne Hedblom
ALA	= Arnold Larsson
BES	= Bengt Stridh
BWA	= Björn Wannberg
DIN	= Anders Delin
EER	= Erik Eriksson
GBÖ	= Gunnar Bodlund
GTÖ	= Göran Törnqvist
HED	= Kjell Hedberg
HS	= Hälsingland
ILA	= Inge Larsson
JOH	= John Ohlanders
MAX	= Mats Axbrink
MED	= Malte Edman
MGU	= Mats Gustafsson
MJO	= Maj Johansson
PST	= Peter Ståhl
RMW	= Rosa Wallgren
SOL	= Stefan Olander
TEL	= Torbjörn Eliasson
TST	= Tobias Styf
ÅÅG	= Åke Ågren

MEDLEMSREGISTER april 1990

FÖR GÄVLEBORGS BOTANISKA SÄLLSKAP (GÄBS),
LOKALFÖRENING TILL SVENSKA BOTANISKA FÖRENINGEN (SBF).

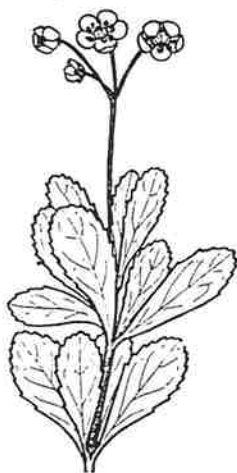
Adressändringar sänds till Bengt Stridh.

Antal medlemmar: 213

Galium triflorum
Myskmåra

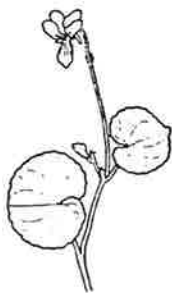
Några av 1989 års fynd porträtteras nedan. Samtliga teckningar är ur Lids "Norsk og svensk flora" (1974).

Ryl (1/2)

Skogsklocka (2/5)

Fjällviol (1/2)

Nässelsnärja (1/2)

Råttsvans (2/5)

Ahlner, Sten	Tiundagatan 56 A	752 30 Uppsala
Alm-Elmeborg, Ingrid	S Kopparslagargatan 16B	802 51 Gävle
Andersson, Folke	Bergsvägen 5D	820 22 Sandarne
Andersson, Gunnar	Ängsvägen 4	826 00 Söderhamn
Appel, Bo	Dalgatan 1B	824 00 Hudiksvall
Aronsson, Mora	Norra Parkhemsvägen 100	146 00 Tullinge
Asklund, Lars	Baldersgatan 14	713 32 Nora stad
Axbrink, Mats	Blockväg. 34 B	824 00 Hudiksvall
Bakken, Gunnar	Barrvägen 1	803 57 Gävle
Belfrage, Björn	Fjärde Tvärgatan 51	802 82 Gävle
Bellander, Berit	Furumovägen 17F	803 41 Gävle
Berglund, Berit	Glaciärvägen 3	803 33 Gävle
Bergström, Magnus	Östermalmsgatan 84 IV	114 50 Stockholm
Bertilsson, Anders	Box 28	565 00 Mullsjö
Bodlund, Gunnar	Kaptensgatan 9A	826 00 Söderhamn
Boman, Östen	Smålandsvägen 9	826 00 Söderhamn
Bonde, Lars	Rimfrostgatan 33	802 74 Gävle
Borgström, Roland	Floravägen 3 G	437 31 Lindome
Bratt, Lennart	Slättavägen 7	791 75 Falun
Brodin, Greta	Storgatan 27 B	824 00 Hudiksvall
Brodin, Harald	Storgatan 27 B	824 00 Hudiksvall
Bryntse-Andreassen, Kerstin	Slättlandsv. 5	810 32 Lingbo
Carlsson, Carl-Eric	Föränge 1067	820 40 Järvsö
Carlsson, Mats	Erling Skjalgssons gt 30	0267 Oslo 2 NORGE
Carrington, Berndt	Hästbergsringen 18	791 33 Falun
Cedermark, Börje	Norrlandsvägen 73C	821 00 Bollnäs
Cederstrand, Gösta	Fors 316	810 20 Österfärnebo
Dahlbeck, Anna	Hålsjö 8484	820 64 Näsvisen
Dahlberg, Nils	Regementsgatan 30	831 35 Östersund
Danielsson, Bengt	Kremlevägen 3	756 46 Uppsala
Danielsson, Per-Erik	Sunnerstavägen 7	821 00 Bollnäs
Danielsson Peter	Stöpsjöhyttan	682 00 Filipstad
Davidsson, Kaj	Hjalmars väg 15	289 00 Knislinge
Delin, Anders	Lundnäs 3279	820 10 Arbrå
Echard, Ingemar	Box 346	820 03 Viksjöfors
Edelsjö, Janne	Strandvägen 31	791 42 Falun
Edholm, Sigurd	Åkerslundsvägen 93	810 22 Årsunda
Edman, Malte	Långängesvägen 2	820 10 Arbrå
Edorsdotter, Anna-Lena	Baldra 8516	824 00 Hudiksvall
Ekman, Joakim	Kampementsgatan 8, 1tr	115 38 Stockholm
Eliasson, Torbjörn	Box 57	820 50 Los
Englund, Roger	Flogstavägen 81B	752 63 Uppsala

Englund, Åke	Ordensgatan 11A	820 10 Arbrå
Engström, Peter	Nya Valsåtravägen 6	756 46 Uppsala
Eriksson, Elsa	Pl. 5239	820 01 Voxnabruk
Eriksson, Erik	Berge 3493	826 04 Norrala
Eriksson, Gun-Britt	Box 11056	800 11 Gävle
Eriksson, Gunnar	Kuppbolsvägen 82A	804 29 Gävle
Eriksson, Pär	Furugatan 14	820 60 Delsbo
Eriksson, Per	Borovägen 2	811 35 Sandviken
Eriksson, Sten	Tuvstarrvägen 32	803 36 Gävle
Forsgren, Per	Hesselmans väg 45	752 63 Uppsala
Forsblad, Lars-Henrik	Kontorsvägen 1	873 02 Väja
Frank, Signe	Flästa 3718	820 10 Arbrå
Fredricsson, Lena	Gräsvägen 44A	595 00 Mjölby
Friesen-Grapengiesser, Kajsa v	Snäre 2975	827 00 Ljusdal
Frisk, Erik	Björkstigen 2A	779 00 Skinnskatteberg
Färlin, Sven Erik	Håvra 348	820 42 Korskrogen
Gisslén, Karin	Älgnäs 8547	823 02 Holmsveden
Glans, Lennart	Tjämnvägen 1	824 00 Hudiksvall
Granqvist, Ingvar	Strandvägen 2	730 61 Virsbo
Grigholm, Stig Olof	Majorsgatan 12D	802 28 Gävle
Gröndahl, Lena	Granitvägen 10B, 1tr	752 43 Uppsala
Grönlund, Erik	Bryggerigatan 12D	733 34 Sala
Gustafsson, Mats	Studentvägen 32:11	752 34 Uppsala
Göthner, Erik	Lugnvägen 6	816 00 Ockelbo
Haller, Lars Åke	Idungatan 4	802 67 Gävle
Hansen, Jens	Skåstra 4079C	820 40 Järvsö
Hassner, Jan	Rådhusgatan 25	827 00 Ljusdal
Hedblom, Arne	Alvägen 2	822 00 Alfta
Hedman, Jan	Ämbarbovägen 44 A	827 00 Ljusdal
Hellgren, Per-Olof	Pl 1084	821 00 Bollnäs
Hellsén, Daisy	Skräddrabro 542	820 03 Viksjöfors
Hellström, Birgitta	Ringvägen 35	810 41 Forsbacka
Hemström, Bengt	Östanåvägen 13B	810 70 Älvkarleby
Henriksson, Bo	Gamla Landsvägen 5	828 00 Edsbyn
Hermansson, Elisabeth	Myra 2276	820 40 Järvsö
Hermansson, Jan-Olof	Box 40401	771 04 Ludvika
Holgersson, Nils-Olof	Jälgaregatan 14	598 00 Vimmerby
Holma, Barbro	Blockvägen 29 III	824 00 Hudiksvall
Hultin, Hans	Sickervägen 7	805 97 Gävle
Hällhoff, Gösta	Vänortsvägen 37,2tr	824 00 Hudiksvall
Höglblom, Stig	Persfallsvägen 8B	813 00 Hofors
Höije, Bertil	N Harnäsvägen 19	814 91 Skutskär
Höjer, Johan	Ängsullsvägen 7	803 36 Gävle

Jacobsson, Per-Gunnar	Ringvägen 41	820 60 Delsbo
Johansson, Gunnel	Storgatan 27C	813 00 Hofors
Johansson, Hans	Slåttervägen 48	824 00 Hudiksvall
Johansson, Maj	Pl 682	820 46 Ramsjö
Jonsson, Hans	Hygabacka 2	828 00 Edsbyn
Jonsson, Leif	Per-Ersgränd 4	820 10 Arbrå
Jubel, Margareta	Siggebodavägen 2A	814 30 Skutskär
Jönsson, Sigurd	Nordanågatan 8	822 00 Alfta
Karlén, Lennart	Rödsippsstigen 1	153 00 Järna
Karlsson, Benny	Box 8	668 02 Bäckefors
Karlsson, Thomas	Kulramsvägen 3C	223 67 Lund
Karström, Mats	Alstigen 9	960 30 Vuollerim
Kempe, Nils-Gunnar	Parkvägen 44A	802 64 Gävle
Kihlström, Leif	Gettryggen 6	810 41 Forsbacka
Klaar, John-Erik	Ljungvägen 7	820 22 Sandarne
Krovoll, Arild	Olav Engelbrektssons Allé 48	7040 Trondheim, NORGE
Landenmark, Lennart	Rimfrosgatan 27	802 74 Gävle
Lantell, Gunborg	Tenngatan 8	811 52 Sandviken
Larsson, Arnold	Johannesberg 3465	820 60 Delsbo
Larsson, Bengt GI	Pl 4875 Lummelundsvägen	621 41 Visby
Larsson, Bengt MP	Johannesbäcksg 80B, 2tr	754 33 Uppsala
Larsson, Bengt	Pl 1196 Tubbo	840 10 Ljungaverk
Larsson, Inge	Tegnervägen 1	823 00 Kilafors
Larsson, Lars	Skolhusgatan 25	826 00 Söderhamn
Larsson, Leif	Långgatan 79	822 00 Alfta
Lemoine, Margita	Åbyforsvägen 37	818 00 Valbo
Lennström, Ove	Norra Slottsgatan 22B	803 23 Gävle
Li, Viktor	Myra 2276	820 40 Järvsö
Lindahl, Tomas	Bonadsvägen 30	752 57 Uppsala
Linder-Rissén, Astrid	Storgatan 67 B	852 30 Sundsvall
Linderheim, Alf	Box 8032	800 08 Gävle
Lindqvist, Anders	Floravägen 4A	841 00 Ånge
Ljung, Tomas	Torsängsvägen 116	781 46 Borlänge
Ljungstrand, Erik	Torgny Segerstedtsгатan 46	421 69 Västra Frölunda
Lofterud, Curt	Valne 1120	830 44 Näliden
Lund, Bertil	Ringarstigen 29	804 26 Gävle
Lundberg, Hans	Kyrkängsvägen 2	804 26 Gävle
Lundberg, Johannes	Gällsta 1509	820 77 Gnarp
Lundblad, Åke	Televägen 3	814 31 Skutskär
Lundgren, Håkan	Fallrundan 36	828 00 Edsbyn
Lundin, Jonas	Ekvägen 23	802 69 Gävle
Lundin, Lars	Kåsjö 5117	820 40 Järvsö
Lundinger, Bengt-Olof	Jägargatan 7	802 64 Gävle

Lundqvist, Rolf	Kyrkvägen 12	790 26 Enviken
Magnusson, Stig	Rävpasset 7C	803 35 Gävle
Mascher, Jan W	Röntgenavd., Lasarettet	891 89 Örnsköldsvik
Mellström, Per	Wijberget 3	816 00 Ockelbo
Mickelz, Ingegerd	Björkhamreg. 10 D	821 00 Bollnäs
Milebo, Tom	Pl 435	820 11 Vallsta
Moberg, Roland	Öpirs väg 9	754 40 Uppsala
Modd, Per-Erik	Björkhamreg. 10 C	821 00 Bollnäs
Mårzell, Mats	Norra Slottsgatan 19	803 23 Gävle
Nilsson, Christer	Sandbackavägen 18D	902 32 Umeå
Nilsson, Gunnar	Vågskrivargatan 1A	803 20 Gävle
Nilsson, Lars	Vallhovsvägen 134 C	811 37 Sandviken
Nilsson, Tage	Box 2150	286 02 Örskelljunga
Niordson, Nadja	L. Grevegårdsvägen 25	421 55 Västra Frölunda
Nordin, Anders	Norra Fiskargatan 1B, nb	803 10 Gävle
Nordin, Ingvar	Eldaregatan 18B	413 15 Göteborg
Nordin, Lars-Thure	Skogsvägen 5B	773 00 Fagersta
Norell, Bo	Tredje Tvärgatan 24A	802 84 Gävle
Norell, Stig	Pell-Persvägen 8	820 40 Järvsö
Norlén, Ingrid	Fleminggatan 29, 3 tr	802 55 Gävle
Nyberg, Berndt	Grän, Rasbo	755 96 Uppsala
Nyström, Sören	Tansågatan 10	781 52 Borlänge
Ohlanders, John	Knyssla 380	820 12 Rengsjö
Olander, Elisabeth	Björkhamregatan 8D	821 00 Bollnäs
Olander, Stefan	Pl 228	820 03 Viksjöfors
Oldhammer, Bengt	Odonstigen 22A	792 00 Mora
Olmårs, Christina	Hofra 271	820 42 Korskrögen
Olsson, Kenneth	Åsgatan 6	827 00 Ljusdal
Olsson, Lennart	Föreda Brunnsgård	574 00 Vetlanda
Olsson, Per-Olof	Durovägen 42	803 70 Gävle
Olsson, Ulf	Västerrönningen 20	805 97 Gävle
Pedersen, Aage	Vestre Alle 49	DK 9530 Støvring DANMARK
Persson, Berthil	Vesslavägen 14	820 62 Bjuråker
Persson, Stefan	Pl 2271 Röste	821 00 Bollnäs
Persson, Tony	Noremon 11	827 00 Ljusdal
Persson, Åke	Skolgatan 12	981 31 Kiruna
Risberg, Barbro	Hagmarksgatan 44	813 00 Hofors
Rosendahl, Siv	Kyrksjövägen 2	827 00 Ljusdal
Rune, Sven	Stubbbrättsvägen 7	802 70 Gävle
Röstlund, Torsten	Gaddaborgsvägen 48	818 00 Valbo

Sahlin, Enar	Box 3	430 63 Hindås
Sandberg, Margit	Tallvägen 26C	826 00 Söderhamn
Sandblom, Hans	Vegagatan 15	802 86 Gävle
Sandström, Karin	Drakövägen 14	824 00 Hudiksvall
Sander, Sven	Östanbäcksvägen 58	818 00 Valbo
Sjödin, Einar	Bergsgatan 10	827 00 Ljusdal
Sjölin, Lars	Vallarestigen 30	803 42 Gävle
Skarp, Erik	Skebokvarnsvägen 292, 3tr	124 34 Bandhagen
Skogh, Lotta	Prästbordsvägen 38	810 22 Årsunda
Stefansson, Eric	Pl 9 Gåsholma	817 00 Norrsundet
Stenberg, Lennart	Fastlagsvägen 13	126 48 Hägersten
Stridh, Bengt	6:e Bjurhovdagängen 36, 1 tr	723 53 Västerås
Storkirch, Svante von	Österänge Pl.1012	810 65 Skärplinge
Ståhl, Peter	Lugna gatan 74	802 75 Gävle
Sundberg, Sören	Kägelvägen 22	810 10 Torsåker
Sundström, Erik	Havregränd 1	811 60 Sandviken
Svartholm, Bo	Önevägen 15	832 00 Frösön
Swahn, Ulf	S Kopparslagargatan 13B	802 51 Gävle
Söderberg, Arne	Svabensverk 80	790 26 Enviken
Söderlund, Tor	Heidenstamsgatan 47	754 27 Uppsala
Tedebrand, Jan-Olof	Pl 4821	855 90 Sundsvall
Tvetenberg, Åke	N. Järvstavägen 20	804 29 Gävle
Törnqvist, Göran	Bredåker 4889	820 70 Bergsjö
Uhlin, Gunnar	Skeppdalsvägen 67	824 00 Hudiksvall
Wallgren, Rosa	Källparksgatan 2, 3tr	754 32 Uppsala
Wallin, Kjell	Kubbovägen 4	805 92 Gävle
Walter, Jane	Lidnersplan 6, 6 tr	112 53 Stockholm
Wannberg, Björn	Ormvråksvägen 7	756 52 Uppsala
Wedin, Mats	Gnejsvägen 7A	752 42 Uppsala
Wedin, Olof	Utnoravägen 31	805 97 Gävle
Wendt, Göran	Högtorpsvägen 142 B	352 42 Växjö
Wernersson, Börje	N. Källåsvägen 49	430 50 Källered
Westerberg, Sture	Snövägen 56	951 49 Luleå
Westermarck, Torbjörn	Ladugårdsvägen 5	183 38 Täby
Westling, Kai	Ed 252	820 42 Korskrogen
Wikström, Carl Johan	Snickarvägen 2	840 73 Bispgården
Wilander, Bengt	Smultronbacken 21 A	811 37 Sandviken
Wäng, Ingrid	Hälsingegatan 12B	821 00 Bollnäs
Ågren, Åke	Ringvägen 9E	826 00 Söderhamn
Åkerblom, Gunnar	Valhallavägen 73nb	114 27 Stockholm
Åslund, Gösta	Kolbacken 1	864 00 Matfors
Åström, Ing Marie	Pl 2515	830 40 Krokom

Öhlin, Nils-Åke
Örn, Håkan
Östlund, Edith

Länsmansvägen 33
Hamnäs 851
Sund 752

818 00 Valbo
820 23 Bergvik
820 46 Ramsjö

Bollnäs kommunbibliotek	Västergatan 12	821 00 Bollnäs
Botaniska Muséet	Biblioteket, Ö. Vallgatan 18	223 61 Lund
Dalarnas Botaniska Sällskap, att. T. Ljung	Torsångsvägen 116	781 46 Borlänge
Domänverket, Ljusdals Revir	Hantverkargatan 14 B	827 00 Ljusdal
Edsbyns bibliotek	Celsiusgatan 2	828 00 Edsbyn
Fältbiologerna, Gävle-Dala	Lindsberg 4795	791 91 Falun
Hofors bibliotek	Box 135	813 00 Hofors
Gotlands Botaniska Förening	Box 1339	621 24 Visby
Göteborgs Universitetsbibliotek	Svensktrycket, Box 5096	402 22 Göteborg
Hudiksvalls bibliotek	Långgatan 2	824 00 Hudiksvall
AB Iggesunds Bruk, Division Skog	Box 15	825 00 Iggesund
Inst. för systematisk botanik	Biblioteket, Carl Skott	413 19 Göteborg
Inst. för systematisk botanik	Biblioteket, Box 541	751 21 Uppsala
Jämsland-Härjedalens Naturskyddsförbund	Box 595	831 27 Östersund
Korsnäs-Marna AB	Att. VD Nils Landqvist	801 11 Gävle
Kungliga Biblioteket	Box 5039	102 41 Stockholm
Linköpings Universitetsbibliotek	Svensktrycket	581 83 Linköping
Ljusdals bibliotek	Södra Järnvägs-gatan 3	827 00 Ljusdal
Lunds Universitetsbibliotek	Box 3	221 00 Lund
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Miljövårdsenheten	801 09 Gävle
Naturhistoriska riksmuseet	Botan. avd., Biblioteket, Box 50007	104 05 Stockholm
Naturrutan i Gefle Dagblad	Box 367	801 05 Gävle
Nordanstigs kommunbibliotek	Box 56	820 70 Bergsjö
Sandvikens folkbibliotek	Box 503	811 25 Sandviken
Stads- och länsbiblioteket i Gävle	Södra Strandgatan 6	802 22 Gävle
Stockholms Universitetsbibliotek	Svensktrycket	106 91 Stockholm
Söderhamns stadsbibliotek	Köpmangatan 6	826 00 Söderhamn
Umeå Universitetsbibliotek	Box 1441	901 24 Umeå
Umeå Universitet	Avdelningen för ekologisk botanik	901 87 Umeå
Uppsala Universitetsbibliotek	Box 510	751 20 Uppsala
Värmlands Botaniska Förening	Stöpsjöhyttan	682 00 Filipstad
Västerbottens Botaniska Förening	Box 10098	900 10 Umeå
Västergötlands Botaniska Förening	Biologiska Museet, 4:e Villagatan 6	502 44 Borås

TJUVBERGET I BOLLNÄS - BERGROTS- OCH BLOCKVÄXTLOKAL

Floran vid Tjuvberget i Bollnäs beskrevs redan 1951 av Sven O. Björkman i boken "Natur i Hälsingland och Härjedalen". Denna lokal har dock så stora botaniska kvalitéer och så stort naturskyddsvärde, att den förtjänar att framhållas på nytt. Till Björkmans skildring kan vi nu också lägga till en del.

Tjuvberget ligger 6 km S om Bollnäs tätort vid SV stranden av sjön Övra Herten. Det är ett tre km långt massiv med nordvästlig till sydostlig utsträckning, på flera håll omgivet av odlingsbygder, Hertsjö i N och V, Herte i SO och Görtsbo på NO stranden av Övra Herten. Trots belägenheten mellan byarna, har det aldrig funnits någon väg längs bergets fot, vid sjöstranden, eftersom terrängen där är så blockig och svårforcerad. I stället har trafiken gått dels på sjön, dels på en gammal ridväg på bergets rygg, numer Hälsingeleden.

Enligt muntlig tradition ska berget ha varit ett tillhåll för tjuvar under flera sekler. Dessa ska ha bott i en grotta i bergets branta NO-sida, där de också under en tid ska ha hållit en kvinna från gården Hälsings fången. Grottan kan fortfarande återfinnas, men öppningen har under 1900-talet delvis blockerats av ett nedfallet block.

Den bördiga marken nedom mitten av bergets NO-brant har brukats. Dit kom man från Görtsbo på andra sidan sjön, och platsen kallades Görtsbo fäbodar. Numer hålls endast en mindre del av den brukade marken öppen, genom fårbete. På kartan står det numer Svedjorna.

I Tjuvbergsmassivet finns flera toppar, den högsta 210 m.ö.h. Foten är vid stranden av Övra Herten, 77 m.ö.h. Hela området ligger alltså under högsta kustlinjen. Förutsättningarna för den rika floran och faunan och för hela den angenäma naturmiljön skapas av bergets NO-stup med stora blockmarker och i mittpartiet planare finkorniga jordar, med flera källstråk, där marken en gång odlades upp.

Det är alltså bergrotten med dels block, dels mullrika jordar, som är det fina med Tjuvberget.

På 1800-talets slut talade man mycket om sydberg, och Tjuvberget skulle säkerligen ha klassats som ett sådant på grund av sin speciella flora, varav åtskilliga har sydlig utbredning. Emellertid påpekade Bertil Halden flera gånger under 1930- och 40-talen, och tydligast 1950, att vädersträcket, som sluttningen vänder sig emot, har liten betydelse, och att hög kalkhalt i berget och högt pH i markvattnet är viktigare. Det ger bättre mullbildning och bättre växtmöjligheter för kalkälskande arter. Halden myntade begreppet kalkbrant i stället för sydberg, som beteckning för dessa växtlokaler.

Enligt min erfarenhet talar mycket för att Haldens uppfattning är riktig. Liksom på många andra av de finaste bergrotlokalerna i Hälsingland, finns även här en tänkbar förklaring till den rika florran i form av i graniten insprängda stora volymer av en lättvittrad hornbländerik bergart. Denna ger tämligen högt pH i en källa, som ligger centralt i det finaste området. Även under snösmältningen, den 15 april, var pH 6.1. Som jämförelse kan man titta på en liknande lokal i ostsluttningen av Åsberget i Arbrå, där likande bergart finns i fast klyft och i block, men i större kvantitet. Där var pH samma dag 6.5 (under torrperiod 29 maj 1989 var pH 6.7).

Pärlorna i Tjuvbergets flora är dels en rad arter, som trivs i lundartad, mullrik skog, dels blockväxter. På vintern är det fyra arter med förvedade stammar, som avslöjar lokalens höga kvalitéer. Mot snötäcket avtecknar sig lindens karakteristiska grenar och knoppar. Det är ju vanligt med stubbskott från lind, medan fröplantor knappast någonsin observeras. Här vid Tjuvberget finns emellertid också grova och höga stammar, en med 30 cm diameter på en planta, och två med 25 cm diameter på en annan planta. Trybuskarna, som här är mycket talrika, syns också tydligt med sina regelbundet pargreniga grenar med ljusgrå bark. Även mabärs-

buskarna är många och stora. De avslöjas av de kvarsittande resterna av de korta bärkiasarna. De växer både på marken och på blocken, på de senare utstickande som skägg under den tyngande snön. Slutligen kan man få syn på de något anonymare tiovastbuskarna, om inte snön är för djup.

När snön försvinner, blommar blåsippor och tibast i den mullrika sluttningen, och ganska snart därefter vitsippa, och allt eftersom våren framskrider värart, trolldruva, gökärt och skogsvicker. Måbär och try blommar också tidigt och grönsångaren sjunger. En rad vanligare arter hör också hemma i denna mark, t.ex. Hässlebrodd, bergslok, vispstarr och alla skogsormbunkarna inklusive träjon. Mosstäcket domineras av kransmossa. Mörk husmossa finns också. I nedre delen blir sluttningen mindre brant, marken våtare, och en källa bryter fram. Här växer gullpudra och skogsstjärnblomma.

Från luften skulle denna lokal knappast alls uppmärksammas. Den är en liten del av en granskog med hög bonitet, som kläder de nedre delarna av Tjuvbergets NO-sluttning. Granskogen sköts med stor hänsyn till de ovanliga växtarterna. Hyggena görs små och lindarna skonas helt. Även andra lövträd, t.ex. björk, asp, sälg och gråal, tillåts växa till rätt grova dimensioner.

Nedanföör denna bördiga skog öppnar sig Görtsbo fäbodrar. Ovanföör vidtar blockmarken, talus. Många block är 3-4 m stora. På blocken växer, förutom de vanliga blockväxterna stensöta, hallon, harsyra och rönn, även mängder av måbär, som är en av karaktärsväxterna här, stinknäva, knärot och på några ställen rikligt med getrams. I stupet växer många ormbunkar, bl.a. stenbräken, svartbräken och hällebräken.

Följer man stupet mot NV så har man hela tiden en smalare eller bredare talus av stora block nedanföör sig till höger. Try och måbär finns rikligt. Branten och sjöstranden kommer närmare varandra och talus går ända ut i sjön. Här i blockmarken i NV

finns den andra koncentrationen av intressanta arter, naturligt nog bl.a. några sällsynta blockväxter. Under en inte alldeles sluten skog av tämligen unga träd av gråal, björk, asp, rönn, lönn och olvon växer här på de stora blocken hela trädgårdar - delvis hängande - av örter, ormbunkar och gräs, varibland myskmåra och springkorn är de sällsyntaste.

Blocken är vegetationsöar med många likheter men också olikheter mellan de olika öarna. Fyra block har följande olika kombinationer:

Block 1, i strandskogen: Stensöta, måbär, smult-ron, hallon, harsyra, mjölke, lundgröe, vispstarr, getrams och myskmåra.

Block 2: Skogsfräken, skogsbräken, ekbräken, hallon rönn, mjölke, skogsstjärna, ormbär och springkorn.

Block 3, med 5 cm lövförna, under gråal, asp, björk och rönn: Stensöta, måbär, hallon, harsyra, mjölke, skogsstjärna, ekorrbär, piprör, bergslok, kovall och springkorn.

Block 4, i strandskogen: Skogsbräken, ekbräken, stensöta, brännässla, skogsstjärnblomma, hallon, rönn, harsyra, toppdån, gullris, vårfryle och springkorn.

I jämförelse med blockvegetation i allmänhet skiljer sig denna genom ökad förekomst av fuktighetskrävande arter: skogsfräken, ekbräken, skogsstjärna, ormbär, ekorrbär, piprör, bergslok, brännässla, gullris och skogsstjärnblomma. Dessa klarar sig nog huvudsakligen p.g.a skärmen av lövträd, den tjocka lövförnan på blocken och närheten till sjöns fuktiga luft. Dessa fuktiga förhållanden underlättar nog även för springkornet, som ju även gärna växer i riktigt våt jord, bl.a. intill denna blockmark i en källa.

I denna nordvästliga del av Tjuvbergsbranten finns också ett par lindar, bl.a. en som står tätt intill stupet. Här har jag också på en fallen aspstam funnit den sällsynta kandelabersvampen.

En uppgift i Sven O. Björkmans artikel om Tjuvberget har vållat huvudbry. Han skriver: "en muntlig

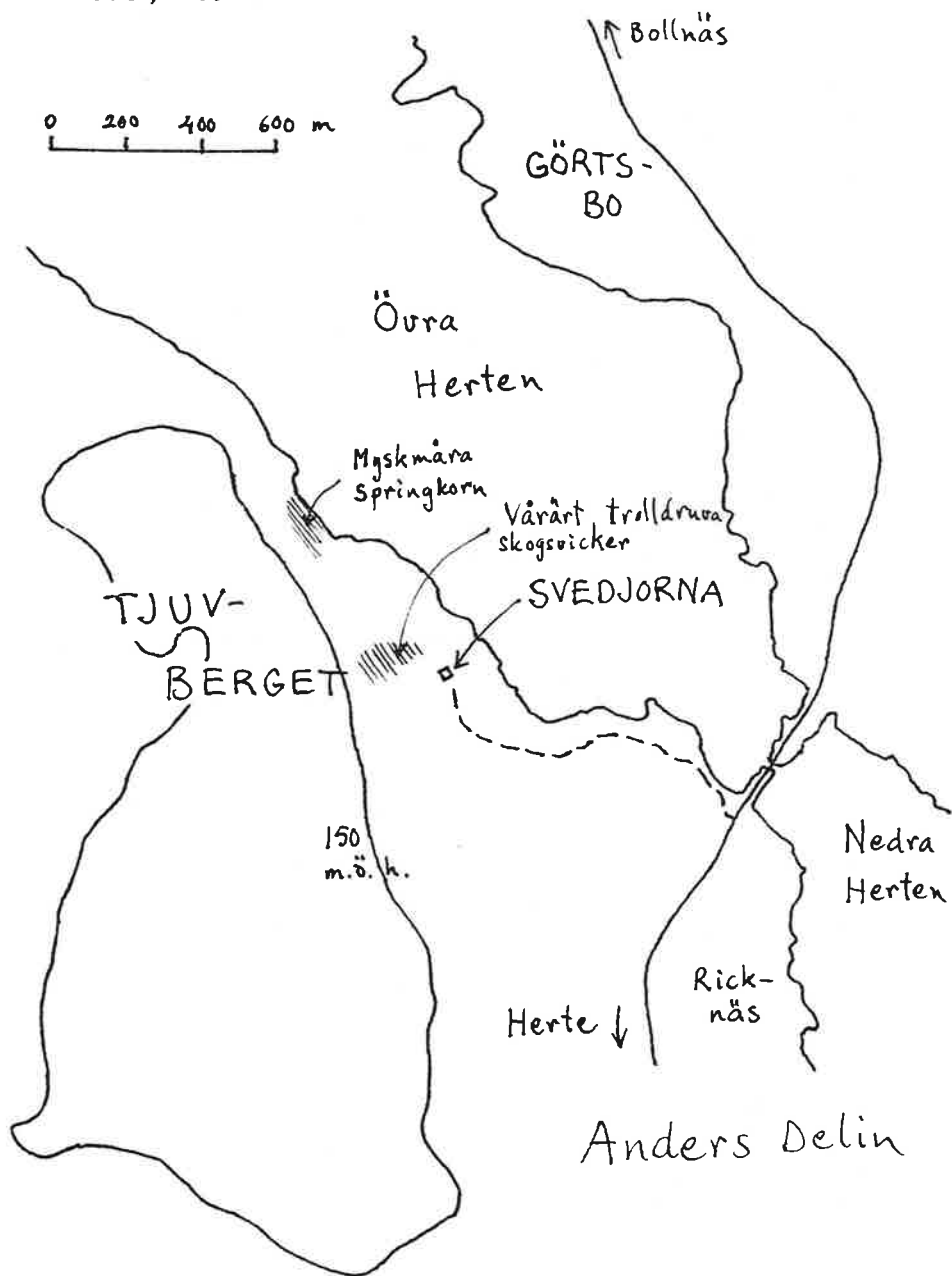
uppgift om myskmåran (*Galium odoratum*) lockade till ett besök". I den fortsatta texten skriver han bara om *Galium triflorum*, som växer "i stora mattor", och kommenterar inte alls en eventuell förekomst av myskmadra, *Galium odoratum*. Uppgiften har emellertid tolkats som en (av Björkman obekräftad) förekomst av myskmadra, *Galium odoratum*, bl.a. i Zander Säfverstams sammanställning av litteratur- och herbarieuppgifter om Hälsinglands flora. Även jag har naturligtvis letat efter myskmadra, som här skulle kunna ha en lämplig biotop. Myskmadrans vintergröna blad är lättare att finna än myskmårans, som endast kan ses under växtsäsongen. Någon myskmadra har emellertid ej påträffats. Inte heller finns någon sådan från denna lokal i de offentliga herbarierna. När man läser en annan del av Björkmans artikel, där han beskriver Lindefallet, får man stöd för antagandet att han egentligen hade myskmåran i tankarna, när han nämnde *Galium odoratum* vid Tjuvberget. Från Lindefallet rapporterar han nämligen myskmadra, *Asperula odorata*, ett vid den tiden mer använt släktnamn för denna växt.

Även djurlivet i Tjuvberget är intressant. Arter som grävling, rav, rådjur och mård ser man spår av och en gång på 1980-talet har lodjur ynglat där. Karakteristiska fåglar i NO-branten är järpe, koltrast och grönsångare. Fiskgjuse fiskar ofta i sjön och drillsnäppor spelar längs stranden. En udda fågelobservation får tjäna som exempel på den rikt varierade fauna, som detta berg drar till sig, även om alla arter inte uppträder regelbundet. En aprildag för ett par år sedan träffade jag på spärllöpor av en hönsfågel i snön mellan glesa småbjörkar med nedböjda grenar. De visade sig komma från en dalripa, som motvilligt knallade undan framför mina skidor.

Litteratur.

Björkman, Sven O., Något om florán i Hälsinglands inland, i *Natur i Hälsingland och Härjedalen*, Göteborg 1951.

Halden, Bertil E., Korpberget vid Viksberg i Salem, Södermanland, jämte några ord om biotoperna för *Asplenium ruta-muraria* och hassel. Fragment av en studie i kalkväxtfrågan, speciellt florán i "kalkbranterna", Svensk Botanisk Tidskrift 44: 535, 1950.

LAVAR VID SÄVASJÖN 2

I en tidigare artikel i Väx (nr 1/86) behandlades den märkliga lavfloran i och i nära anslutning till Sävasjöreservatet söder om Gävle. Eftersom exkursionerna till området inte upphörde i och med denna artikel, fyllides artlistan efterhand på med ytterligare en del ovanliga och mindre ovanliga arter. I det följande kommenteras en del av dessa tillskott, varefter en lista över hittills påträffade lavar presenteras.

Kommentar

Mest anmärkningsvärt är fyndet av *Dimerella lutea*, en art som tidigare inte påträffats i Sverige. Den växer sparsamt på en relativt ung ask väster om sjön; några få, små, orangegula apothecier på en otydlig bål en dryg meter upp på stammen. Jag har tidigare sett arten i sydvästra England, där den räknas till indikatorarterna för gammal, orörd lövskog. Det rör sig alltså om ett ytterst exklusivt tillskott till den svenska lavfloran. Arten har därför också placerats i kategori 1 på Floravårdskommitténs lista över hotade lavar. Våren 89 gjorde jag fö ytterligare ett fynd av arten, denna gång vid Testeboån, inte långt ifrån växtplatsen för *Lobaria amplissima* och *Pannaria conoplea* (se artikel i SBT nr 1/87).

Betydligt mer finns av nästa art, *Menegazzia terebrata* (hålllav) (hotkategori 2). Den finns på (åtminstone) 22 klibbalar och 3 askar, vanligtvis växande nära trädbasen. De flesta av exemplaren är dessvärre i dålig kondition och de verkar långsamt tyna bort. Ändå finns det hopp för artens fortbestånd i området; några av förekomsterna är rikliga och friska och en viss föryngring sker. Det bör noteras att mer än hälften av förekomsterna finns utanför reservatet, de flesta i den artrika sumpmarksarm som sträcks ut mot väster. Tidigare har Ulf Svahn funnit arten vid Bläcktärnssjön, men därifrån tycks den ha försvunnit.

Ytterligare en art i hotkategori 2 har påträffats i sumpmarksarmen utanför reservatet, nämligen *Coniocybe gracilentia*. Denna mycket långskaftade knappålslav växer där på två björkstubbar.

Antalet blylavsförekomster (*Parmeliella plumbea*) är nu uppe i 65. 64 av dessa återfinns på ask, den 65:e på sälg. Arten har funnit det tryggast att hålla sig inom reservatsgränserna. Det är bara i två fall som den vågat sig en bit utanför. I ett närliggande område, strax norr om Bläcktärnssjön, finns ytterligare några exemplar på en ask.

Av Sävasjöområdet lavar finns sammanlagt 16 arter med på Floravårds-

kommitténs hotlista. Dessa fördelar sig enligt följande:

Akut hotade (1)

Collema subflaccidum

Dimerella lutea

Sårbara (2)

Chaenotheca laevigata

Coniocybe gracilentia

Evernia divaricata

Gyalecta truncigena

Menegazzia terebrata

Microcalicium ahlineri

Farmeliella plumbea

Sällsynta (3)

Bryoria nadvornikiana

Calicium parvum

Hänsynskrävande (4)

Arthonia spadicea

Catinaria grossa

Coniocybe gracillima

Nephroma laevigatum

Phlyctis agelaea

Artlista

Acrocordia gemmata

Alectoria sarmentosa

Anisomeridium bifforme

Arthonia leucopellaea

A. radiata

A. spadicea

A. vinosa

Arthopyrenia lapponina

Baeomyces rufus

Bacidia beckhausii

B. circumspecta

B. epixanthoides

B. polychroa

B. rubella

B. sphaeroides

B. subincompta

Bryoria capillaris

B. fuscescens

B. nadvornikiana

Buellia disciforme

B. griseovirens

Calicium glaucellum

C. parvum

C. salicinum

C. trabinellum

C. viride

Caloplaca cerina

C. flavorubescens

Catillaria globulosa

C. griffithii

Catinaria grossa

Cetraria chlorophylla

C. pinastri

C. sepincola

Chaenotheca brunneola

C. carthusiae

C. chrysocephala

C. ferruginea

C. laevigata

C. phaeocephala

C. trichialis

C. xyloxena

Chrysothrix candelaris

Cladonia botrytes

C. cenotea

C. coniocraea

C. cornuta

C. digitata

C. fimbriata

C. furcata

C. gracilis

C. macilenta

C. squamosa

Cladina arbuscula

<i>Cladina rangeferina</i>	<i>Lecidea subaurifera</i>
<i>Collema flaccidum</i>	<i>L. turgidula</i>
<i>C. subflaccidum</i>	<i>L. vernalis</i>
<i>Coniocybe furfuracea</i>	<i>Leptogium saturninum</i>
<i>C. gracilentia</i>	<i>L. teretiusculum</i>
<i>C. gracillima</i>	<i>Lepraria incana</i>
<i>C. pallida</i>	<i>Lobaria pulmonaria</i>
<i>C. sulphurea</i>	<i>Lopadium disciforme</i>
<i>Dimerella lutea</i>	<i>Menegazzia tarebrata</i>
<i>D. pineti</i>	<i>Micarea denigrata</i>
<i>Evernia divaricata</i>	<i>M. melaena</i>
<i>E. prunastri</i>	<i>M. peliocarpa</i>
<i>Fuscidea viridis</i>	<i>M. prasina</i>
<i>Graphis scripta</i>	<i>Microcalicium ahlneri</i>
<i>Gyalacta truncigena</i>	<i>M. disseminatum</i>
<i>Haematomma elatinum</i>	<i>Mycoblastus sanguinarius</i>
<i>Hypocenomyce friesii</i>	<i>M. sterilis</i>
<i>H. scalaris</i>	<i>Nephroma laevigatum</i>
<i>Hypogymnia bitteriana</i>	<i>N. parile</i>
<i>H. physodes</i>	<i>Ochrolechia androgyna</i>
<i>H. tubulosa</i>	<i>O. pallescens</i>
<i>Icmadophila ericetorum</i>	<i>O. turneri</i>
<i>Lecanactis abietinum</i>	<i>Opegrapha varia</i>
<i>Lecanora anopta</i>	<i>O. vulgata</i>
<i>L. argentata</i>	<i>Pannaria pezizoides</i>
<i>L. intricata</i>	<i>Parmelia glabratula</i>
<i>L. pallida</i>	<i>P. olivacea</i>
<i>L. pulicaris</i>	<i>P. saxatilis</i>
<i>L. piniperda</i>	<i>P. subargentifera</i>
<i>L. symmicta</i>	<i>P. sulcata</i>
<i>Lecidea atroviridis</i>	<i>Parmeliella plumbea</i>
<i>L. albofuscescens</i>	<i>P. triptophylla</i>
<i>L. efflorescens</i>	<i>Parmeliopsis aleurites</i>
<i>L. elabens</i>	<i>P. ambigua</i>
<i>L. helvola</i>	<i>P. hyperopta</i>
<i>L. hypnorum</i>	<i>Peltigera leucophlebia</i>
<i>L. lactea</i>	<i>P. membranacea</i>
<i>L. nylanderii</i>	<i>P. polydactyla</i>
	<i>P. praetextata</i>
	<i>Pertusaria albescens</i>
	<i>P. amara</i>

Pertusaria coccodes	Thelotrema lepadinum
P. coronata	Trapelia coarctata
P. hemisphaerica	Trapeliopsis flexuosa
P. leioplaca	T. granulosa
Phlyctis agelaea	
P. argena	Usnea filipendula
Placynthiella uliginosa	U. subfloridana
Platismatia glauca	
Porpidia crustulata	Xylographa abietina
Pseudevernia furfuracea	X. vitilligo

Rinodina cinereovirens

Namnskicket följer i stort Santesson; *Lichens of Sweden and Norway*, men några få undantag finns (*Placynthiella* = *Lecidea*; *Porpidia* = *Huillia*; *Trapeliopsis granulosa* = *Lecidea* g; *T. flexuosa* = *Lecidea aeruginosa*; *Fuscidea viridis* och *Lecidea subaurifera* är nya arter). Bidrag till artlistan har lämnats av Tony Foucard, Jan-Olov Hermansson, Leif Källsten, Rickard Sundin och Göran Thor.

Anders Nordin

Nu går det bra att bli familjemedlem i GÄBS. För 25 kr ger du ditt stöd till GÄBS verksamhet för 1990 (däremot får du ingen tidskrift).

ÄNGSRUTA ELLER BACKRUTA?

Vid flera tillfällen, bl.a. vid inventerar-träffar i Hälsingland, har det diskuterats hur man skall skilja på ängsruta och backruta, *Thalictrum flavum* och *Thalictrum simplex*.

Redan Linné tycks ha haft liknande bekymmer eftersom han i sin Svenska Flora skriver: "I intet hos oss förekommande släkte är arterna svårare att skilja från varandra genom karakteristiska kännetecken och olikheter än i *Thalictrum*."

För att försöka få litet klarhet har jag gått igenom våra nordiska fältfloror, Flora Europaea och ett manuskript till Flora Nordica, där Bengt Jonsell (BJ) lämnar en mycket ingående beskrivning av släktet *Thalictrum*, ur vilken jag fått hans medgivande att citera några intressanta uppgifter.

Av *Thalictrum* finns det i Sverige fem arter, varav dock endast dessa två, *T. flavum* och *T. simplex* förekommer i våra bägge landskap.

De övriga är *T. alpinum* (fjällruta), som endast finns i fjällområdet, samt *T. aquilegifolium* (aklej-ruta) och *T. minus* (kustruta). De bägge sistnämnda förekommer bara i Sydsverige och är alltså inte aktuella i detta sammanhang.

T. flavum förekommer täml. allmänt i södra och mellersta Sverige upp till S Vrm och C Dlr och minskar sedan norrut men uppträder sällsynt upp till TL.

T. simplex har två underarter, ssp *simplex* och ssp *boreale*, (i Lids flora = *T. rariflorum*). Den senare förekommer endast i Norrbottens kustland och i Nordfinland och skall ej diskuteras här.

T. simplex ssp *simplex* är desto intressantare.

Den har nämligen enl. BJ ett påtagligt "ekogeografiskt" variationsmönster, som dock ej förefaller helt klarlagt. I S Sverige upp till Dlr och Hls är arten nämligen i stort sett uniform, men i N Dlr, Mpd, Ång, Hrj och Jmt uppträder plantor med bredare småblad och glesare blomställning på fuktiga lokaler, medan den sydligare formen fortfarande finns på torra öppna platser. Bägge typerna

har också insamlats på näraliggande lokaler.

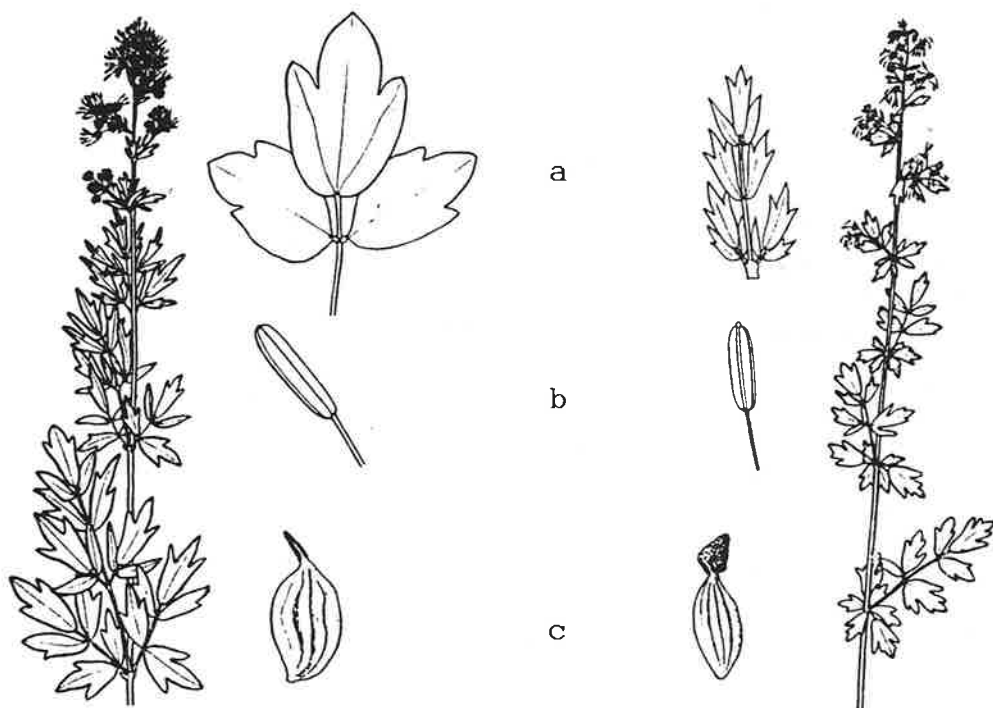
Till en viss grad kan naturligtvis de bredbladiga formerna betraktas som skuggvarianter, men enl BJ är den "ekologiska amplituden" i så fall ovanligt bred. Längre åt NO växer arten bara i fuktig miljö och former med breda blad dominera.

BJ diskuterar en teori som gör gällande att det rör sig om immigration från NO av en ras som skiljer sig från den sydligare populationen, framför allt när det gäller växtplats men även morfologiskt.

Man bör nog ha dessa uppgifter i tankarna när man bedömer oklara fynd från N Hälsingland.

I tabellen på nästa sida har sammanställts uppgifter om artskiljande karaktärer som finns i tillgängliga flroror. En del av dessa karaktärer illustreras på nedanstående bilder där "helfigu-rerna" är kopierade från Lids flora och detaljbilderna från Dansk Fältflora.

a = småblad, b = ståndarknappar, c = frukter

ÄNGSRUTA

BACKRUTA

T. FLAVUM (ÄNGSRUTA)

BIOTOP

Näringsrik, fuktig mark, ängar, stränder, skogskanter

BLADSKAFT

Utstående

BLAD

Småblad breda, flikar kilform. till avrundade

BLOM-

STÄLLNING Upprätt eller spretande, tät, kvastlik, vitgul

STÄNDAR- STRÄNGAR

Långa, upprätta, så småningom spretande men aldrig nedhäng.

STÄNDAR KNAPPAR

Trubbiga, sällan kort udd

FRUKT- ÄMNE

Ovoid, c:a 10 åsar

STIFT

Rakt, koniskt, 0,5-0,8 mm

MÄRKE

Svagt pilformat, ej längre än stiftet, ej nedhängande på mogen frukt

T. SIMPLEX (BACKRUTA)

Torra ängar och backar

Mer eller mindre tryckta mot stammen

Småblad avlånga, längre än breda. Flikar kilformade

Upprätt till nedhängande, smalgles, grön-eller gulbrun

Lutande, så småningom nedhängande oftast violetta

Gula med tydlig uddspets

Ovoid, c:a 8 åsar

Rakt, koniskt, 0,5-0,8 mm

Brett pilformat, längre än stiftet, nedhängande på mogen frukt

En uppgift som finns både i Linnés Svensk Flora och Nymans Svenska Växternas Naturhistoria är att ängsrutan heter "flavum" därför att roten är starkt gulfärgad och tillsammans med bladen kan användas för gulfärgning av ylle. Rotstocken på *T. simplex* skall däremot enl. Nyman vara svartbrun. Otvetydiga backrutor som vi fann förra sommaren på en typisk lokal - en torr ängsbacke vid en gammal fäbod i Hennantrakten - hade gulfärgade rotstockar! Detta tycks alltså vara en osäker karaktär och eftersom den inte omnämns i moderna floror har den utelämnats i tabellen.

Det finns som synes inte så värst många säkra artskiljande egenskaper.

Enligt mångas uppfattning är nog växtlokalen det som man i första hand bör gå efter. Men man bör då ha i minnet ovannämnda "ekogeografiska variationer", i varje fall i N Hälsingland.

Ängsrutans bredare blad och tätare, upprätt blomställning i motsats till backrutans spensligare "habitus" med nedhängande, violetta ståndarsträngar är väl annars den mest påtagliga skillnaden, men även här kan det tydligen föreligga variationer.

Återstår då det avgörande momentet, att bestämma frukternas utseende, där det kvarsittande märkets form och ställning skall bedömas. I praktiken är detta tyvärr inte lika tydligt som på bilderna. Här krävs en viss erfarenhet och gärna även jämförelsematerial, god förstoring och sist men inte minst - mogna frukter.

Som sammanfattning på denna kortfattade och säkerligen ofullständiga sammanställning kan man nog hålla med Linné om att släktet *Thalictrum* kan vara ganska knepigt ibland!

Gunnar Nilsson

VEM SKRIVER VAD I HÄLSINGEFLORAN ?

Som jag tidigare har framfört vill jag åter säga, att likaväl som inventeringen har varit ett lagarbete, så bör också boken bli det. Visserligen känner jag mig som huvudansvarig och som redaktör, men ser det som viktigt för bokens kvalitet och som en arbetslindring för mig själv, om alla som sitter inne med kunskaper inom specialområdet sätter dem på pränt. Något som är särskilt lämpat att dela upp mellan inventerarna är beskrivningarna av arternas ståndortskrav och andra karaktäristiska egenskaper. Alla inventerare har ju haft mer kontakt med vissa arter än med andra. Den som har sett mest av en art bör naturligtvis också beskriva den.

Som ett första bidrag till denna uppdelning av arterna mellan oss presenterar jag här Peter Ståhls "Önskelista": Låsbräkenarterna. Örnbräken. Brakved. Angsvädd. Slätterfibbla. Getrams. Köseven. Fjällven. Glesgröe. Vitag. Brunag.

Att Peter nu har tagit sig an dessa arter betyder naturligtvis inte att vi andra måste avhålla oss från att skriva om dem. Artbeskrivningen blir säkert bäst om bidrag kommer från flera inventerare.

Alltså: gör anteckningar om alla arterns ståndortskrav i Din hemtrakt och meddela till mig vilka arter arter Du särskilt vill ta hand om för Hälsingeflorans räkning!

Anders Delin

SENASTE OM INVENTERINGSMÖTET: 16-22 JULI.

(Se iövrigt VÄX 1/90)

I skrivande stund (2/4) har 23 botanister redan preliminärt anmält sig. Däribland 7 kända inventerare från de södra landskapen och 1 från Danmark.

Mötet börjar kl. 10 måndag d. 16 juli på Harsagården, Järvsö. Vi kommer att ägna förmiddagen åt en kort presentation av trakten och läget i projekt Hälsinglands Flora, samt information om "svåra" arter och av vårt arbetssätt. Vi hoppas därvid att våra gäster skall känna sig hemma med en gång.

Veckan ägnas sen åt fältarbetet.

Lördag d. 21 juli på kvällen har vi tänkt göra en gemensam utflykt till Gluggberget, 516 m.ö.h. Där hoppas vi att ordna lite förtäring och framförallt underhållning. Här behövs din hjälp: Sjunger du, spelar du, berättar du..... Hör av dig till under-tecknad snarast!

Vägbeskrivning: Åk riksväg 83, ca. 4 km söder om Järvsö står skylt till Harsagården och Grönås (mot vänster om du kommer söderifrån). Tag av där och åk sen ca. 12 km.

Vi träffas utanför receptionen på Harsagården (tel. 49511).

Om du kommer redan söndag d. 15 juli finns det möjlighet för övernattnig på Harsagården.

Välkommen till Järvsö, till en spännande inventeringsvecka, till trevligt och inspirerande samvaro och till en ljus sommarkväll med fiolmusik förhoppningsvis; för 1990 är ju ändå "folkmusikens år".

KOM IHÅG: Eindande anmälan senast 29 juni 90.

KALENDARIUM

- Tisdag 29 maj** **Rikare skog.** En kvällspromenad på Skogsvårdsstyrelsens Rikare Skog-slinga på Eskön under ledning av Iwan Tapper, Skogsvårdsstyrelsen. Samarrangemang GÄBS och Naturskyddsföreningen. Samling vid Strömbadet, Gävle, kl 18.30.
- Lördag 2 juni** **Skog - Älgnäs.** Fåglar och blommor i markerna kring Älgnäs. Samling vid centralstationen, Söderhamn, kl. 6.00 för anslutning servicecenter Texaco, Stråttjära, kl. 6.30. Information: Åke Ågren 0270/105 03.
- Måndag 4 juni** **Botanisk exkursion i Ockelbo** i anslutning till GÄBS styrelsemöte där. Arthur Asp, 0297/603 79, är värd.
- Måndag 4 juni** **Häverö Prästäng.** Botanisk exkursion till det kända naturreservatet i Roslagen, Uppland. Reservatet består av ca 30 ha gammalt "änge" på kalkrik grund. Lövängarna har i början av juni "bedövande" blomsterprakt med arter som Adam och Eva, flugblomster m.m. Samarrangemang GÄBS, Naturskyddsföreningen och STF. Anmälan senast 27 maj till Gösta Lundin, 026/11 98 02. Ledare Ulf Swahn.
- Lördag 9 juni** **Skärjån.** Fauna och flora. Samling centralstation Söderhamn kl 8.00 eller anslut vid Ljusne. Information: Kjell Jansson 0270/551 47.
- Lördag 16 juni** **Naturvård i skogsbruket.** De senaste åren har länsförbundet i naturskyddsföreningen anordnat skogsdagar på temat naturvårdsåtgärder i skogsbruket. Denna gång är turen kommen Alfta och Bollnäs

finnskogar. Personal från Ockelbo Skogsförvaltning, Stora, kommer att ledsaga oss och visa vilka naturvårdsåtgärder de har tagit. Vi kommer att få en nyskapande av brandfält, hur bedriver man skogsbruk vid gamla ödetorp och vallar, samt åsar. Vi kommer även att titta på rikkärsväxter och en del annat, stora chanser att få se varglav finns bland annat. Alla är hjärtligt välkomna! Samling på P-platsen vid Skålsjögården efter Faluvägen kl. 9.30. Information: Stefan Olander, 0271/180 39.

Söndag 17 juni

Römaren. Botanisk exkursion till Römaren, granne till Limön. Här finns fin lundvegetation och, framför allt, en gammal slätteräng som höll på att växa igen då GÄBS för ett par år sedan åtog sig att försöka återställa den. De är nu på väg att lyckas och vi får se en fin blomsteräng med blodnäva, låsbräken m.m. Samling vid Strömbadet, Gävle, kl 8.30 eller i Utvalsnäs kl 9.00 (hållplats 39) varifrån båt utgår. Återfärd vid 15-tiden. Föranmälan till Gunnar Nilsson, 026/ 12 46 31, senast fredagen den 15 juni. Ledare Ulf Swahn.

Onsdag 20 juni

Fräkentjärn, mellan Los och Hamra. Utflykt till extremrikkärr med bland annat den säreget vackra, fridlysta guckuskon. Samling för samåkning kl. 17.30 på Domusparkeringen i Ljusdal. Anslutning vid Edlunds kiosk i Färila kl 17.50. För anslutning senare ring Marie Bergström 0651/110 11. Arrangör Naturskyddsföreningen i Ljusdal. Ledare: Jan Hedman.

Fredag 29 juni

Definitiv anmälan till Jens Hansen, 0651/323 03, för GÄBS inventeringsmöte i Harsa, Järvsö, 16-22 juli. Se s. 46 för ytterligare upplysningar.

Lördag 30 juni **Gustavmurarna.** Botanisk exkursion till det rika kalkområdet söder om Tröskan där bland annat den fina orkidéfloran kommer att demonstreras. Samling vid Strömbadet, Gävle, kl. 10.00. Ledare Peter Ståhl, 026/14 59 68.

To 5 juli - Lö 7 juli **Svenska botanikdagarna i Västergötland.** Se Svensk Botanisk Tidskrift, häfte 1 1990, för ytterligare upplysningar.

Må 16 - Sö 22 juli **Hälsingeflorans slutspurt. Inventeringsmöte på Harsagården i Järvsö.** Jens Hansen, 0651/323 03, är värd. Se s. 46 för ytterligare upplysningar.

Må 23 - Lö 28 juli **Kurs i växtkännedom, botanik för nybörjare.** Kursledare Jens Hansen och Bosse Persson, gästföreläsare Anders Delin. Arrangör Bäckedal folkhögskola och Harsagården. Upplysningar och anmälan Harsagården 0651/495 11.

Lö 28 - Sö 29 juli **Slätterhelg i Remman.** I Remman, ca 1,5 mil NO Hennan, genomför Naturskyddsföreningen i Ljusdal och GÄBS årlig slätter. Slätter, friluftsliv, botanisk yra, festlig samvaro, buskspel m.m. utlovas. För de som övernattar finns ett militärtält uppslaget. Medtag liar, räfsor, handskar, mat och campinggrejor. Karta kan skicka till intresserade. Gemensam avfärd båda dagarna kl 8.00 från Domusparkeringen i Ljusdal. Ledare Kai Westling, 0651/223 50.

Söndag 5 augusti **Skärjån.** Nu blommar hampflockel och sjöranunkel och under vandringen längs ån kan vi också titta på kungsbräken. Samling centralstation Söderhamn kl 8.00 eller anslut vid Ljusne. Information: Åke Ågren 0270/105 03.

Måndag 6 augusti - Lördag 11 augusti

Skog och Ungdoms svampseminarium på Bollnäs folkhögskola. Maximalt 45 deltagare. Se s. 40 i VÄX 1/90 för ytterligare upplysningar.

Sön 12 augusti **Slåttergille vid Mållongstuga.** Sedan ett par år så bedriver Voxnadalens Naturskyddsförening ängsslåtter vid Mållongstuga för att bevara de vackra blomsterängarna. Alla är hjärtligt välkomna att hjälpa oss med detta. Medtag liar, räfsor och fika, efter slåttern brukar vi bjuda alla deltagarna på middag. Samling kl. 9.45 vid P-platsen Skålsjögården. Information: Stefan Olander, 0271/180 39.

Sön 26 augusti **Stora Korpmäki och Uvberget.** Utflykt till Ljusdals kommuns senaste naturreservat Stora Korpmäki, länets högsta punkt (711 m.ö.h.), några km SV Tandsjöborg. Här finns en urskogsläk, lågvuxen granskog och den sällsynta laven långskägg. I närheten finns Domänreservatet Uvberget med ca 200 år gammal talldominerad skog. Gemensam avfärd i buss från Domusparkeringen i Ljusdal kl. 9.00, återkomst på eftermiddagen. För anslutning efter vägen ring Tony Persson 0651/110 11. Arrangör Friluftsförbundet och Naturskyddsföreningen i Ljusdal. Ledare: Jan Hedman.

Lör 1 september **Stenöörn.** Fåglar och växter. Samling vid reservatet kl 9.00. Information: Tord Swales 0270/455 17.

Mån 3 september **MANUSSTOPP** för nästa VÄX. Kom ihåg att sända artiklar med mera till redaktionen!!

Oktober VÄX 3/90 utkommer.

INNEHÅLL

- 4 GÄBS årsmöte 1990
Bengt Stridh
- 6 GÄBS verksamhetsberättelse för 1989
- 8 Ekonomisk redovisning för 1989
- 9 Sammanfattning av väktarverksamheten i Gästrikland 1989
Peter Ståhl
- 12 Fynd från Gästrikland 1989
- 14 Utbredningskartor
Björn Wannberg
- 18 Fynd från Hälsingland 1989
- 23 Medlemsförteckning
- 31 Märkliga växtlokaler i Gästrikland och Hälsingland. Nr 2.
Tjuvberget i Bollnäs - bergrots- och blockväxtlokal
Anders Delin
- 37 Lavar vid Sävasjön 2
Anders Nordin
- 41 Ängsruta eller backruta?
Gunnar Nilsson
- 45 Vem skriver vad i Hälsingefloran?
Anders Delin
- 46 Senaste om inventeringsmötet 16-22 juli
Jens Hansen
- 48 Kalendarium